



T.C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ
İLE ÇOCUKLARIN SERGİLEDİĞİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Miraç METİN

0000-0002-6374-0300

BURSA

2023



T.C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ
İLE ÇOCUKLARIN SERGİLEDİĞİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Miraç METİN

0000-0002-6374-0300

Danışman

Meral TANER DERMAN

BURSA

2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Miraç METİN

10/01/2022

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Miraç METİN

Doç. Dr. Meral Taner DERMAN

Okul Öncesi ABD Başkanı

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL



EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA BENZERLİK YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 22/12/2022

Tez Başlığı / Konusu: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 82 sayfalık kısmına ilişkin, 22/12/2022 tarihinde şahsım tarafından *TURNTIN* adlı intihal (benzerlik) tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal (benzerlik) içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/12/2022

Adı Soyadı: Miraç METİN
Öğrenci No: 801882007
Anabilim Dalı: Temel Eğitim
Programı: Okul Öncesi Eğitimi
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Doç. Dr. Meral TANER DERMAN
22/12/2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Temel Eğitim Bölümü Ana Bilim Dalı'nda 801882007 numara ile kayıtlı Miraç METİN 'in hazırladığı “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 24/01/2023 günü 00:00-00:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Merve ŞAHİN

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

ÖN SÖZ

Okul öncesi dönem çocukların gelişimsel sürecinde öğretmen ve ailenin birlikte etkin olduğu ilk süreci kapsar. Çocuğun yetiştiği ortamın dışına çıkarak kendini farklı şekillerde ifade edebileceği ilk alandır. Bu durumla karşılaşan her çocuk içinde bulunduğu çevrede normal karşılanan ve sergilediği her davranışı okula taşır asıl önemli durum öğretmenin bu davranışları gözlemleyerek çocuğun gelişimsel özelliklerine uygunluğunu bilmesidir.

Bu durum göz önüne alınarak öğretmenin içinde bulunduğu mesleki tükenmişliğin çocuğa yansması da çocuğun sergilediği davranışlarla ilişkilendirilerek çalışmanın asıl amacını oluşturmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar ve sınırlılıklar; ikinci bölümde kuramsal çerçeve ele alınarak tükenmişlik ve davranış problemlerine yer verildi. Üçüncü bölüm yöntem; dördüncü bölüm bulgulardan oluşurken son bölümde tartışma ile birlikte sonuca yönelik öneriler sunularak araştırma tamamlandı.

Bu araştırma yapıldığı sürede benimle bilgilerini paylaşarak katkıda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL'a, çalışmamın ve yüksek lisans eğitim sürecimin başından beri her zaman bana desteğini sunan ve katkıda bulunan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Meral TANER DERMAN' a teşekkür ederim.

En büyük teşekkürüm ise tüm hayatım boyunca attığım her adımda varlıklarını daima arkamda hissettiğim, aldığım kararlarda yine tüm fedakârlıklarıyla yanımda olacaklarından emin olduğum ve kızları olmaktan gurur duyduğum kıymetli aileme. Bu süreçte de bana sunmuş oldukları tüm imkânlarla birlikte her zaman yanımda oldukları için canım annem Sibel METİN ve biricik babam Ümit METİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Miraç Metin

ÖZET

Yazar	Miraç METİN
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	xi + 74
Mezuniyet Tarihi	
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ İLE ÇOCUKLARIN SERGİLEDİĞİ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan çocukların sergilediği davranış problemleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmaya Bursa ilinin Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer ilçelerinden basit seçkisiz yöntem ile belirlenen okullardaki 32 okul öncesi öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıfından eğitime devam eden 422 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Tükenmişlik Ölçeği” ve “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarıyla elde edilen bilgilerin analiz edilmesinde SPSS 18.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmadaki verilerin analizi sırasında iki değişkenin incelendiği durumlarda Mann Whitney U Testi uygulanırken, ikiden fazla değişkenin incelenmesinde Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H Testinde elde edilen bulguların anlamlı çıkması durumunda tüm durumlar ikişerli olarak ayrı ayrı ele alınarak Mann Whitney U Testi ile analiz sağlanmıştır. Toplanan verilere göre yapılan incelemelerde evli öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri daha yüksekken yaş mesleki kıdem arttıkça da gözlenen tükenmişlik durumunun da arttığı bulgusu elde edilmiştir. Sınıf mevcudunun bu durum üzerinde herhangi bir etkisi olmazken tek çocuk sahibi öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir. Davranış problemleri gözlenme sıklığı ise erkek çocuklarda daha fazla, sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde dışa dönük sorunların gözlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum haricinde

araştırma sonucunda elde edilen sonuç ise, okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerine göre ile çocukların davranış problemlerinin arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Anahtar Sözcükler: davranış problemleri, okul öncesi eğitim, tükenmişlik

ABSTRACT

Name and Surname	Miraç METİN
University	Bursa Uludag University
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Primary Education
Bransh	Pre-school Education Degree
Degree Awarded	Master
Mezuniyet Tarihi	
Tez Danışmanı	Assoc. Prof. Dr.. Meral TANER DERMAN

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE BURNOUT LEVELS OF PRESCHOOL TEACHERS AND THE BEHAVIOR PROBLEMS EXHIBITED BY CHILDREN

The purpose of this research is to determine the relationship between burnout levels of preschool teachers and behavioral problems exhibited by children who are studying in those teachers' classrooms. The research has been carried out with the scanning model which is one of the quantitative research methods. The research is included with 32 preschool teachers and 422 children who continue their education in the classroom of these teachers in the schools where are located in counties of Bursa which are Osmangazi, Yıldırım and Nilüfer were selected simple and random method. In the research, “Burnout Scale” and “Preschool Behavior Problems Scanning Scale” data collection tools have been used. SPSS 18.0 has been used. Analyzing of the information obtained with these data collection tools has been made by SPSS 18.0 package program. Mann Whitney U Test has been used in cases where two variables are examined during analysis of data in the research and Kruskal Wallis H Test has been used where there is more then two variables. All cases have been analyzed separately taking into account with Mann Whitney U Test when the results from Kruskal Wallis H test are obtained are significant. In the examinations made according to the collected data, it was found that while the burnout levels of married teachers were higher, the observed burnout status increased as the age and professional seniority increased. While class size did not have any effect on this situation, it was observed that teachers with only one child had a higher burnout level than other teachers. It was concluded that behavioral problems were more common in boys, and extroverted problems were observed in families with low socioeconomic status. As a result of the research, it was determined that there was no

significant differentiation between burnout levels of preschool teachers and children's behavior problems ($p>0.05$).

Keywords: behavioral problems, burnout, preschool education

İçindekiler

ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İçindekiler.....	x
Tablolar Listesi.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

(GİRİŞ)

1.1. Problem Durumu	1
1.2.Araştırma Problemi.....	2
1.3.Araştırmanın Amacı	2
1.4.Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Varsayımları	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.7.Araştırmanın Tanımları	4

İKİNCİ BÖLÜM

(KURAMSAL ÇERÇEVE)

2.1. Tükenmişlik	5
2.1.1. Tükenmişlik modelleri.....	6
2.1.1.1. Chermis tükenmişlik modeli.....	6
2.1.1.2. Edelwich vrodsky tükenmişlik modeli.....	6
2.1.1.3. Pines tükenmişlik modeli.....	6
2.1.1.4. Perlman ve Hartman tükenmişlik modeli.....	7
2.1.1.5. Meier tükenmişlik modeli.....	7
2.1.1.6. Suran veSheridan tükenmişlik modeli.....	7
2.1.1.7. Maslach tükenmişlik modeli.....	7
2.1.2. Tükenmişliğe etki eden faktörler.....	8

2.1.2.1. Kişisel faktörler.	8
2.1.2.2. Örgütsel faktörler.	9
2.1.3. Tükenmişlik belirtileri.....	9
2.1.3.1. Psikolojik belirtiler.	9
2.1.3.2. Davranışsal belirtiler.	10
2.1.3.3. Fiziksel belirtiler.	10
2.1.4. Tükenmişliğin sonuçları.....	10
2.1.5. Tükenmişlikle başa çıkma yöntemleri.	11
2.2. Davranış Problemi	12
2.2.1. Saldırganlık.	15
2.2.2. Tikler.....	16
2.2.3. Alt ıslatma (enürezis).....	16
2.2.4. Dışkı kaçırmaya (enkoprezis).....	17
2.2.5. Tırnak yeme.	17
2.2.6. Parmak emme.....	17
2.2.7. Yeme bozuklukları.....	18
2.2.8. Yalan söyleme.....	18
2.2.9. Çalma-hırsızlık.....	18
2.2.10. İnatçılık.	19
2.2.11. Kekemelik.	19
2.2.12. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite.	20
2.2.13. Endişeli ve ağlamaklı davranışlar.	20
2.3. İlgili Araştırmalar.	21
2.3.1. Tükenmişlik Üzerine Yapılan Araştırmalar.	21
2.3.2. Davranış Problemleri Üzerine Yapılan Araştırmalar.....	24
2.3.3. Tükenmişlik Hakkında Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.	27
2.3.4. Davranış Problemleri Hakkında Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.	28

2.3.5. Davranış Problemleri ve Tükenmişlik Hakkında Yapılan Araştırmalar.....	29
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(YÖNTEM)

3.1. Araştırmanın Modeli.....	30
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	30
3.3.1. Kişisel bilgi formu.	30
3.3.2. Tükenmişlik ölçeği.....	30
3.3.3. Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği.	31
3.4. Verilerin Toplanması.....	32
3.5. Verilerin Analizi.....	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(BULGULAR NVE YORUMLAR)

BULGULAR ve YORUM.....	34
4.1. Kişisel Bilgi Formuna Yönelik Bulgular.....	34
4.2. Tükenmişlik Ölçeğine Yönelik Bulgular.....	35
4.3. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeğine Yönelik Bulgular.....	44

BEŞİNCİ BÖLÜM

(TARTIŞMA VE ÖNERİLER)

Tartışma.....	49
Öneriler.....	54
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	64
ÖZ GEÇMİŞ.....	73

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Toplam Tükenmişlik ve Davranış Sorunlarının Kolmogorv-Simirnov Testi.....	33
2. Öğretmenlerin Demografik Bilgileri.....	34
3. Tükenmişlik Düzeyi Ortalamaları.....	35
4. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	36
5. Tükenmişlik Ölçeği Toplam Ve Alt Boyutlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına İlişkin ANOVA Testi Sonucu.....	37
6. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve t Testi Sonuçları.....	38
7. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve t Testi Sonuçları.....	39
8. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	40
9. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	41
10. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Mevcuduna Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	42
11. Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Mevcuduna İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	43
12. Çocukların Demografik Bilgileri.....	44
13. Davranış Sorunları Tarama Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çocukların Cinsiyetine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	45
14. Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Ebeveyn Birliktelik Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	46
15. Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Ailenin Sosyoekonomik Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	47
16. Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Çocuğun Sahip Olduğu Kardeş Sayısına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	47
17. Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları.....	48

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımlar, tanımlara yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi eğitim çağı çocukların aile yanından ayrılarak yeni bir ortama adım attıkları ilk eğitim dönemini kapsamaktadır. Dünyaya geldiği andan itibaren öğrenmeye başlayan çocuk ebeveynleriyle birlikte hayata dair öğrenmelerini gerçekleştirmeye başlamaktadır. Okul öncesi dönemde ise temelini aile ortamında atmış olduğu öğrenmelerin üzerine yeni bilgiler eklemektedir.

Aile, eğitimin ilk başladığı ortamdır ve temeli ailede atılan davranışlar olumlu veya olumsuz her yönde şekillenebilmektedir (Ulu, 2018). Bu yapının üzerine yeni öğrenmeler inşa edilecek olsa da temelde alınan olumsuz durumlar baş göstermeye devam ederek yeni öğrenmelerin de olumlu gelişmesini engelleyebilmektedir. Okul öncesi dönem bu temeli göz önünde bulundurarak çocukların daha farklı deneyimlerde bulunarak daha doğru yönlendirilebilmesi için bir fırsat sağlamaktadır.

Bulunduğu çevreden çıkarak yeni bir ortama giren çocuk, burada yaşlılarıyla ve eğitimciyle kuracağı ilişkide ilk dönemlerde sorun yaşayabilmektedir. Bu sorunlar alışma sürecinde normal karşılanırsa da ilerleyen süreçte gözleniyor olması durumunda sorun olarak görülmektedir. Çocukların sosyal yaşamlarına yansıtacak olan bu sorunlar kişilik gelişimlerinde de sıkıntılara sebep olmaktadır.

İçinde yer aldığı ortamda kurmuş olduğu sağlıklı ilişkiler çocukta normal bir ilerleyiş olduğunu düşündürmektedir ancak temelde birlikte olduğu ortamda içinde bulunduğu durumlar, gördüğü tepkiler ve yaşadığı deneyimler çocuğu olumsuz tutumlar geliştirmeye de sevk edebilmektedir. Yerleşen bu olumsuz tutumlar ise davranış problemleri olarak ortaya çıkmakta ve çocuğun uyum sıkıntısı çekmesine sebep olmaktadır (Işık, 2018).Çocuklarda yer edecek olan bu olumsuz davranışlar, uyum problemleri gibi durumların doğru yönlendirmeler yapılarak oluşmasını önlemekte eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmekte ve bilinçli davranarak süreci yürütmeleri çocuklara kazandıracakları gelişimde önem taşımaktadır.

Kişilerin psikolojik olarak çöküş yaşamaları ve bu çöküşün devamlılığıyla tükenmişlik durumu ortaya çıkmaktadır (Güler, 2021). Öğretmenlerin mesleki sorumluluklarının fazla olması, kendi özel hayatlarını geri plana atarak işlerini hayatlarının odak noktası halinde getirmeleri duygusal olarak zedelenmeler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durumun

ilerlemesiyle öğretmen iş ve özel yaşamın sınırlarını ayıramayarak tükenme yaşamaya başlamaktadır (Birkan, 2020).

1.2. Araştırma Problemi

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan öğrencilerde gözlenen davranış problemleri arasında ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan öğrencilerde gözlenen davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri hangi seviyededir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri, yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri, mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri, medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri, sahip olduğu çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri, sınıfında bulunan öğrenci mevcuduna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Okul öncesi dönem çocuklarının sergiledikleri davranış problemleri, kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Okul öncesi dönem çocuklarının sergiledikleri davranış problemleri, ailenin içinde bulunduğu sosyoekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Okul öncesi dönem çocuklarının sergiledikleri davranış problemleri, anne babanın birliktelik durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Okul öncesi dönem çocuklarının sergiledikleri davranış problemleri, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlerin içinde buldukları mesleki durum gereği sürekli öğrenciler, veliler ve idareciler gibi insanlarla ilişki içinde olmaları gerekmektedir. Öğrencileriyle olan ilişkileri iş yaşantısı dışında da devam ederek öğretmenlerin mesleğini hayatının merkezine aldığı ve

sürekli mesleğe bağlı kalarak yaşadıkları bilinmektedir. Bu durumda öğretmenlerde oluşacak olan tükenmişlik durumu bu araştırmada okul öncesi öğretmenleriyle ele alınmak istenmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik durumlarını yaş, mesleki kıdem, çocuk sayısı, sınıf mevcudu gibi değişkenlere göre ilişkilerini saptamak hedeflenmektedir. Araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile çocukların sergilediği davranış problemleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda davranış problemlerinin de cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba birliktelik durumu ve aile sosyoekonomik düzeyine bakılarak ilişkileri ayrıca incelenmektedir.

Günümüz şartlarında mesleki hayatta karşılaşılan yoğun çalışma temposu bireylerin bedenen ve beyin olarak yorulmalarına sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra insan ilişkilerinin yoğun olduğu çalışma şartlarında kişilerin ruhen yaşadığı yetersizlik duygusu hem kendine hem de iş yaşantısına yetememe durumunu doğurmaktadır. Yaşanan bu duyguların ilerlemesiyle tükenmişlik oluşmakta ve bu durum da çalışma hayatında hem bireyi hem de iş ortamındaki diğer insanları da etkilemektedir. Öğretmenlik mesleği, çalışma hayatı içerisinde yer alan bireylere çocuklarla sürekli etkileşimde olan bir ortam sunmaktadır. Bir öğretmenin içinde bulunduğu duygu durumu da mesleğinde ortaya koyacağı verim açısından önem taşımaktadır.

Okul öncesi dönem çocuklarda oluşacak olan davranışların temellerinin atıldığı kalıcı değişikliklerin meydana geldiği önemli bir gelişim aralığını ifade etmektedir. Bu duyarlı dönemde çocuklarda gözlenmekte olan davranışların özellikleri iyi analiz edilmeli ve sorun yaratıp yaratmadığına net bir karar verilmelidir. Bu sonuç neticesinde olumsuz özellikte olan her davranışın doğru stratejiler izlenerek olumlu yönde değiştirilmeye çalışılması önem arz etmektedir (Yumuş, 2013).

Bu bilgiler ışığında okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin çocuklarda gözlenen davranış problemleri üzerinde etkisi olup olmadığı ve bu durumun hangi değişkenlere göre farklılık gösterdiği bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilecek olan bilgilerle öğretmenlerde tükenmişlik durumlarının oluşmasını engellemek ve çocuklarda gözlenen problem davranışlarla baş etme yolları üzerinde durmanın önemi hakkında fikir sahibi olunması sağlanacaktır. Bu konularda öğretmenlere ek eğitimler verilerek problem oluşum durumlarının engellenmesi üzerinde durulacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma aşağıda belirtilmekte olan varsayımlar kabul edilerek yürütülmüştür.

1. Araştırma için belirlenen örneklemin evreni doğru şekilde yansıtacak özellikte olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin kullanılan ölçeklerdeki sorulara samimi ve dürüst şekilde cevaplar verecekleri varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılmakta olan veri toplama araçlarının araştırmanın amacına uygun olduğu ve yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Bursa ili Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerinde 32 okul öncesi öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıfında bulunan 422 öğrenci için uygulanan “Kişisel Bilgi Formu, Tükenmişlik Ölçeği ve Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” ile sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Tanımları

Tükenmişlik: Bir kişinin yaşadığı farklı durumlardan kaynaklanarak enerji olarak kendine ve mesleğine yetememesi tükenmişlik olarak adlandırılmaktadır (Freudenberger, 1974).

Davranış Problemleri: Kişinin kendini ifade ederken dışardan fark edilebilir düzeyde düzeni bozucu hareketler sergilemesi davranış problemi olarak adlandırılmaktadır (Güney, 1998).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tükenmişlik

Kişiler yaşamlarını devam ettirirken karşılaştıkları yeni durumlarda bazen kendini yenilemek için fırsatlar yaşarken bazen de tam tersi kendini aşağı çeken olumsuz duygularla ruhunu yormaktadır. Bu süreç insan hayatının normal işleyişidir ama bazı noktalarda insanlar bu olumsuz durumlara takılı kalarak ruh sağlığını bozmaktadır. Değişen ruh hali bireyin daha çok bocalayarak kendini sürekli dibe çekmesine sebep olur ve içinde bulunduğu döngüde kişi çaresiz ve güçsüz hissetmektedir. Tüm bu olanlar da tükenmişlik olarak adlandırılmaktadır (Meral, 2010).

1974 yılında Freudenberger'in kişinin isteklerinin hayata geçirilememesi ve bununla birlikte gelen başaramama duygusunun yoğunlaşmasıyla çalışmada azalma sonucu kişide oluşan durum tükenme olarak adlandırılarak literatürde yerini almıştır (Karaaslan, 2020). Tükenmişliğin en kısa ve özünü kapsayan şekilde yapılan bir başka açıklamasında ise kavram; bireyin ruhani olarak yıkılışı olarak tanımlanmaktadır (Kocaman, 2018).

Birkan (2020) tükenmişlik için kullanılan tanımları genel bir başlık altında toplamış; kişinin mesleğini icra ettiği dönem içerisinde bulunduğu işleyişte herhangi bir farklılık yaratamayacağını kabullenmesi ve bu durumda beraberinde getirdiği karamsarlığın başlattığı durumu tükenmişlik olarak tarif etmektedir. İlk adım böyle atılmış olsa da ilerleyen süreçte birey heyecanını kaybeden, bitkin, iletişim kurarken problem yaşar hale gelmektedir.

Aytürk (2019) tükenmişliği tanımlarken kendini işine adayan ve çalışma hayatına fazlasıyla odaklanan insanların bu durumdan artık hiç iş yapamaz hale gelerek kendini her anlamda yorgun, isteksiz hissetmesi ifadelerine yer vermektedir. Bu tanıma eklenen bir diğer önemli detaysa özellikle insanlarla etkileşimin fazla olduğu meslek gruplarında yer alan kişilerin tükenmişlik durumu için daha fazla risk taşıyor olmasıdır çünkü mesleğini icra ederken bir de çevreden gelen dönütler bireyin işindeki yetkinliğini sorgulamasına ve baskı altında hissetmesine sebep olmaktadır.

Ayrıca Valsania, Laguia ve Moriano'nun (2022) savunduğu durum ise bireylerin kendini kanıtlama ihtiyacı ve konumunun hakkını verdiğine inandırma çabası kişiyi yormaktadır. Güncel hayatta artık teknolojinin hayatın hiçbir alanında sınırlar bırakmamasının da iş yerinde yaşanan sıkıntılı ruh halinin sürekli devam etmesine sebep olduğunu savunmaktadır.

Son dönemlerde tükenmişliğe sebep olabilecek durumalar arasında özellikle mesleğin sağladığı olanaklarının, çalışma süresinin ve görev yükünün önemi vurgulanmaktadır (Yurduseven, 2020) Tükenmişlikle ilgili öne sürülen bir başka bakış açısında ise kişinin içinde olduğu durumu gerçekçi bir şekilde göz önüne almaması söz konusudur. Bunun sonucunda birey genellikle aklında oluşturup yapmak istediklerini olağan duruma göre planlamadığı için hayata geçirememekte ve bu da tükenmişliğe neden olmaktadır (Çelik, 2016).

Tükenmişlik kişide başlayıp etrafına sıçrayarak süregelen düzeni bozmaktadır. Bireyde başlayan duygusal yıpranma davranış değişikliklerine ve fiziksel problemlere dönüşmektedir. Sonra da bu değişim çevreyle ilişkiyi olumsuz etkileyerek çevreyle kişi arasında sorun yaratmaktadır (Dincerol, 2013).

2.1.1. Tükenmişlik modelleri.

2.1.1.1. Chermis tükenmişlik modeli.

Bu modelde kişilerin özellikle iş yaşamıyla ilgili düşünceleri ve içinde buldukları beklentiyle gerçek hayatta karşılaştıkları durum arasında oluşan farkın tükenmişliğe sebep olduğunun altı çizilmiştir (Sarıkaya, 2007). Bu durumun bireyde yaratmış olduğu gerginlik kişinin hissettiği olumsuz enerjiyi doğru yöntemlerle kendinden uzaklaştırmasıyla olası sorunların oluşmasını engellemektedir. Ancak doğru yöntemler bulamayıp bu kötü enerjiyle devam etmesi halinde bireyde işi bırakma veya olduğu ortamdan uzaklaşma gibi sonuçların gözlenebileceği tükenmişlik durumları oluşmaktadır (Türe, 2008).

2.1.1.2. Edelwich vrodsky tükenmişlik modeli.

Tükenmişlik 4 evreden oluşmaktadır.

1. Evre Şevk ve Coşku Evresi: işe yeni başlayan motivasyonu yüksek bireylerin bekledikleri dönütü alamayarak motivasyon kaybı yaşamaya başladıkları evredir.

2. Evre Durağanlaşma Evresi: Motivasyonu düşen birey hızını kaybeder ve çalışmada ağırlaşır.

3. Evre Engellenme Evresi: Kişi kendi doğrularını bırakarak işverenin düzenine göre hareket etmeye başlar.

4. Evre Apati Evresi: kişi işinden kopmaya başlar (Alkevli, 2021).

2.1.1.3. Pines tükenmişlik modeli.

Bu modelde tükenmişlik ilk olarak kişide oluşan bedensel bitkinlik ikinci adımda bu yanına ruhsal olarak bitkinliği alır, son olarak bu durumların ilerlemesiyle kişide yaşama yönelik negatif düşünceler ortaya çıkmaktadır (Pines ve Aronson, 1988).

2.1.1.4. Perlman ve Hartman tükenmişlik modeli.

Toplu (2012) bu model için yapılmış olan genel tanımları bireyin yaşamış olduğu şiddetli gerginliğin artık ilerleyerek mesleki motivasyonunu düşürmesi ve son olarak da etrafa karşı duyarlılığını kaybetmesiyle sonuçlandığını belirtmektedir.

2.1.1.5. Meier tükenmişlik modeli.

Bu modelde birey içinde olduğu bitkin durumu anlamlandırarak gerçekleşme nedenini çözümlenmeye çalışır. Bu bitkin ruhsallık durumuna geçişinde etkili olan faktörleri incelemeyi önemser (Alkevli, 2021).

2.1.1.6. Suran ve Sheridan tükenmişlik modeli.

Bu modelde Erikson'un gelişim kuramını baz alarak oluşturulmuş olup; evreler içinde tükenmişliğe etki eden belli başlı durumlar olduğunu savunmaktadır. İçinde kimlik çatışması, yeterlilik ve yetersizlik, verimlilik, durgunluk, yeniden oluşturma, hayal kırıklığı gibi durumları barındıran dört ayrı basamakta tükenmişlik ele alınmaktadır (Ergül, 2020).

2.1.1.7. Maslach tükenmişlik modeli.

Bu modelde kişilerin meslekleri sebebiyle insanlarla olan aşırı etkileşiminin tükenmeye yol açtığı vurgulanmaktadır (Sarıkaya, 2007).

Duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarının azalması olarak üç ayrı başlıkta ele alınmıştır. Kişilerin içinde bulunduğu psikolojik değişimler aslına bir sırayla ortaya çıkmaktadır. En önce duygusal tükenme baş göstermekte ardından çevreye duyarsızlaşma ve son olarak da kişisel başarının azalması sırası izlenmektedir (Solak, 2020).

Duygusal Tükenme: Baş gösteren tükenmişlik durumunun ilk belirtisi duygusal tükenmişliğin yaşanmasıdır. Bu basamakta kişinin hissettiği huzursuzluk en üst seviyededir. Hayata karşı hevesiz, bitkin ve çoğunlukla ani öfke patlamaları gözlenmektedir (Keleş, 2020).

Çevreyle kurduğu ilişkinin fazla olması bu basamakta daha çok göze çarpmaktadır. İletişim kurduğu bireyler tarafından baskı altına alınmış gibi hissetmekte gün geçtikçe üzerinde olan bu baskı daha da ağırlaşmaktadır. Artık herhangi bir durum için yapması gereken eylemlerde kişi kendinde güç bulamamaktadır. (Sarıkaya, 2007). Artık birey kendinde hissettiği bitkinliğin fazlasıyla farkındadır bu durum onu daha çok yormakta ve baskı altına girmesine sebep olmaktadır (Solak, 2020).

Duyarsızlaşma: Duyarsızlaşma noktasında ise kişi artık çevrede olup bitene karşı ilgisini kaybetmektedir (Solak, 2020).

Keleş (2020) duyarsızlaşma basamağının aslında kişinin dışardan gelebilecek olumsuzluklara karşı kendi etrafına ördüğü duvarlar olarak ifade etmektedir. Birey bunu

yaparak hayatını daha iyi kontrol edebileceğini ve olası sorunları engelleyebileceğini düşünmektedir. Bu duvarların içinde yer edinen birey diğer insanlara genellikle umursamaz, tepkili ve küçümseyici davranışlarda bulunmaktadır. Bunların devamında ise genel duruma ilgisini kaybedip önemsememeye başlamaktadır.

Kişisel başarının azalması: Önceki iki basamakta (duygusal tükenme ve duyarsızlaşma) çevresinden uzaklaşarak arasına mesafe koyan birey bu tutumunun sonucunu insanların da ona reddedici tavırla yaklaşmasıyla almaktadır. Karşılaştığı olumsuz dönütler sonucunda kişi kendisine şüpheyle yaklaşmaya başlamaktadır. İlerleyen süreçte kendinde hissettiği eksiklikler özgüvenini kaybetmesine sebep olmaktadır (Keleş, 2020). Kişinin artık hiçbir konuda kendine dair inancı kalmamıştır. Yapacağı her şeyin bittiği ve yapması gerekenlerin altında ezildiği düşüncesindedir (Solak, 2020).

Birey bulunduğu konumunun değişmemesi veya daha alt kademeye düşmesi durumunda kendisi yıpratıcı düşüncelere kapılmaktadır. İçinde bulunduğu bu durum yetersiz hissetmesine ve kendisini sürekli sorgulamasına sebep olmaktadır (Şıklar ve Tunalı, 2012).

Kişisel başarısızlık duygusu tükenmişliğin en ileri düzeye taşındığını göstermektedir birey için bu en üst basamaktır. Kişi bu durumda çözümün bittiğini mağlup olduğunu düşünür artık olumlu yönde atılabilecek hiçbir adım olacağına inanmamaktadır. Bu başarısızlığın devam edeceği daha olumsuz durumlarla karşılaşacağı düşüncesi zihnindedir. Ümidi kalmayan bu birey içinde bulunduğu tükenmişlik durumunun çözülebilmesi için profesyonel bir destek şarttır (Solak, 2020).

2.1.2. Tükenmişliğe etki eden faktörler.

Akman (2019) tükenmişliğe etki eden faktörleri ele alırken iki ayrı başlık altında incelemektedir. Kişisel ve örgütsel olarak ele alınan bu faktörler kendi içinde de ayrılmıştır. İş ortamı, çalıştığı iş arkadaşları, fazla çalışıyor olmak, iş saatleri gibi durumlara örgütsel faktörler başlığında; cinsiyet, yaş, medeni hal ve kişinin eğitim seviyesine ise kişisel faktörler altında yer vermiştir.

2.1.2.1. Kişisel faktörler.

Kişisel faktörlerde yaş cinsiyet, eğitim gibi genel bilgilere ek olarak bireyin mizacı, kendi ruhsal yapısında oluşan çalkantılar, iş ortamında yaşadığı iletişim kopuklukları, dışarda kalma hissi, çevresindeki insanlardan ve işinden beklentilerini bulamama, mesleğinde istediği randımana ulaşamama strese girme gibi durumlarda etki etmektedir (Aytürk, 2019).

Çelik (2016) de tükenmişliğin oluşmasında kişisel özelliklerin etkisine vurgu yapmıştır. Bireyin içinde bulunduğu yaşam standardında sahip olduğu olanakları kendisine en

olumlu dönütler sağlayacak şekilde kullanmasının tükenmişlik durumunu engelleyeceğini belirtmektedir.

Kişilik yapısı olarak içten veya dıştan denetim sahibi olmak, karamsar ya da fazla iyi niyetli olmak gibi farklı kişilik özelliklerinin de tükenmişliğin oluşmasına zemin hazırladığı düşünülmektedir. Prensipte sahibi, iş odaklı ilerleyen, başarıya en üst seviyede ulaşmaya çalışan insanların tükenmişliğe yakalanma olasılıklarının; işlerini halletmek için kendini çok fazla zorlamayan daha rahat yapıya sahip olan bireylerin tükenmişliğe yakalanma olasılıklarına oranla daha yüksek olduğu bilinmektedir (Keser, 2011).

Bruce (2009) evli ve çalışan kadınların kendi meslekleri ve ev işi yoğunluğu sebebiyle tüm gün çalışıyor olduklarına vurgu yapmaktadır. Aynı durumda olan evli erkeklerin tükenmişliği kadınlara göre daha azdır. Bunun sebebiyse toplumsal cinsiyet rolleridir; ev işleri yükünün kadında olması ve kadının dinlenmeye kendine vakit ayırmaya vakti kalmamaktadır.

Kişisel etmenler sonucu var olan tükenmişlikte insanların içinde bulunduğu benliğin etkisi önemli rol oynamaktadır. Her birey sadece kendine has bir karakter oluşturmaktadır ve aslında bu noktada bütün insanlar birbirinden ayrılmaktadır. Bu sebeple aynı durum, ortam, koşullar içerisinde olan bazı bireyler tükenmişlik yaşarken bazıları hayatında ki işleyişi normal bulup veya rahatsız olduğunu hissettiği durumların üstesinden gelerek tükenmişlik yaşamadan atlatabilmektedir (Şıklar ve Tunalı, 2012).

2.1.2.2. Örgütsel faktörler.

Fazla idealist olup bir kazanç veya terfi beklentisine girmek kişisel etmenler arasında yer alırken gerçekten sergilenen başarıların karşılıksız kalması ve kişiye hakkı olanın verilmemesi örgütsel faktörlerde ele alınmaktadır (Keser, 2011).

2.1.3. Tükenmişlik belirtileri.

Kişide gözlenen tükenmişlik belirtilerinin aslında uzun soluklu bir oluşma sürecinden geçerek dışarı yansıdığını belirtmektedir. Baş gösteren bu değişiklikler kişide yer eden bitkinlik ve isteksizliğin birikimi sonucunda oluşmaktadır. Meydana gelen tükenmişliğin dışarı yansımada psikolojik, fiziksel ve davranışsal belirtiler olmak üzere üç farklı duruma değinilmektedir.

2.1.3.1. Psikolojik belirtiler.

Psikolojik belirtiler endişe, tereddütte olma, kendini boşlukta hissetmek, huzursuz ve umudunun olmadığı durumları içermektedir (Kocaman, 2018). Psikolojik belirtiler tükenmişliğe atılan ilk adım olarak düşünülmektedir. Kişinin içinde bulunduğu ruh hali bir işi yapabilmek için kendinde hissedeceği gücü olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte hevesiz davranarak hemen vazgeçme hatta hiç ilgilenmeme gibi durumları da beraberinde

getirmektedir. Bazen işe gitmemek için bahanelere sığınmakta ya da iş yerinden erken çıkma geç gitme gibi durumlarla çalışma ortamından uzaklaşmaya çalışmaktadır. Bu durum daha ilerleyen süreçte işten ayrılmayı beraberinde getirir. Birey kendine yeni iş arayışına girer ve bu değişikliğin kendine iyi geleceğini düşünerek var olan işinden istifa eder. Bunu yapabilen çalışanların yanı sıra kendine yeni bir çalışma olanağı sağlayamayan kişilerde zorunlu olarak olduğu konumu korumaya çalışarak iş hayatına devam etmeye çalışmaktadır (Keser, 2011).

Çevre tarafından hissedilmesi en zor olan belirti psikolojik olanlardır. Kişinin iç dünyasında yaşadığı karmaşa her ne kadar etrafa yorgunluk, öfke gibi durumlarla yansıyor olsa da bu durumu dışardan fark etmek zordur. Bazen bu davranışlar dikkat çekse de kişi de çevre de bu durumu farklı sebeplere bağlayabilir veya çözüme başvurma konusunda çekince yaşayabilmektedir. Genel olarak bireyin içinde olduğu ruhsal değişimi ilk olarak aile, samimi arkadaşları ve çalışma ortamında sık vakit geçirdiği kişiler fark etmektedir (Doğan, 2020).

2.1.3.2. Davranışsal belirtiler.

Davranışsal belirtiler dışardan da izlenerek anlaşılabilirliği için tükenmişliğin fark edilmesi açısından en avantaj sağlayan belirtidir. Ayrıca davranışsal belirtiler artık kişide gelişen tükenmişlik durumunun ciddi bir noktaya ulaştığını ifade etmektedir (Kocaman, 2018). Bireyde başlayan tükenmişlik artık olaylara karşı tahammülün azalmasına sebep olmaktadır. Önceden de karşılaştığı normal karşıladığı durumlara artık aşırı tepkiler vermektedir. Ani öfke patlamaları, aşırı duygusallık gibi durumlar gözlenebilmektedir (H. Yüksel, 2020).

2.1.3.3. Fiziksel belirtiler.

Tükenmişlik durumunun başladığı kişide takatsiz hissetme, kiloda gözlenen belirgin düzeyde değişikliklerin olması, uyku düzenini kaybetmesi ve bunların en önemlilerinden biri olan sağlık sorunlarının baş göstermesinden söz edilebilir (H. Yüksel, 2020). Tükenmişlik durumu içerisinde bulunan kişilerin bağışıklık sisteminde oluşan zayıflama sonucu hastalıklar baş göstermektedir. Bireyde iyileşme süreci uzun süren soğuk algınlığı, mide ve kalp hastalıkları sık rastlanan durumlar arasındadır (Becet, 2019).

2.1.4. Tükenmişliğin sonuçları.

Tükenmişliğin bireye doğrudan verdiği zararlar kişisel sonuçlar olarak adlandırılmaktadır. Bunlar baş ağrısı, alkol ilaç kullanımı, psikolojik olarak değişken durumlar yaşama, aile iletişim sorunları vb. içermektedir (Aytürk, 2019). Tükenmişlik yaşandığında ilerleyen süreçte ciddi hastalıklara dönüşebilecek sorunlarda baş göstermektedir. Bu rahatsızlıklar arasında başlıca alerjiler, solunum bozuklukları, kalp ritim bozuklukları ve

tansiyon problemleri, cinsel sorunlar, psikolojik problemler, anksiyete gibi durumlar gelmektedir (Dinçerol, 2013).

Kişinin farklı alanlarda ortaya çıkan sağlık sorunları, yapabileceğine olan inanç eksikliği yaşaması, kendine güveninin sarsılması ve çevreyle yaşadığı problemlere de bireysel sonuçlarda yer verilmektedir. Çalışmasının tam olarak karşılığını alamadığında ise içinde bulunduğu düzeni sorgulayarak güven eksikliğini içine düşmektedir. Bu durumda da sorgulama devam eder ve hem kendine hem de düzene karşı inanç kırıklıkları baş göstermektedir (Keser, 2011).

Keleş (2020) tükenmişliğin kişide sadece duygusal bir tahribatla sonuçlanmadığını önemle belirtmektedir. Çünkü olası bir tükenmişlik durumunda sadece kişinin kendisi olumsuz etkilenmez içinde bulunduğu maddi ve manevi çöküş çevresiyle olan yaşantısını da bozmakta ve ilişkilerde kopukluklar yaşanmaktadır. Ayrıca işinden ayrılma veya çalışma düzeyinin düşmesi sebebiyle işten atılma gibi durumlar da oluşabilmektedir. Tüm bunlar kişide ağır bir buhran oluşturup bazen kendi hayatını sonlandırmasıyla sonuçlanabilmektedir.

2.1.5. Tükenmişlikle başa çıkma yöntemleri.

Aslında tükenmişlik tam olarak bir rahatsızlık gibi düşünülmektedir. Her rahatsızlıkta olduğu gibi tükenmişliği de tetikleyen bazı durumlar ve kişiye yerleştikten sonra varlığını hissettiren belirtiler bulunmaktadır. Bu durumun çözümü ise kendine uygun bir tedavidir ancak tedavi sürecinin asıl önemli kısmı erken teşhistir. Bu durumda kişinin hayatında sürekli hale gelen sorunlar bırakmadan çözümler sağlanmalı hatta bu durumun daha başında fark edilip en erken zamanda gerekli tedbirler uygulanmalıdır (Keleş, 2020).

Bireyin ilk olarak içinde bulunduğu durumu fark edip bunu kabul etmesi çözüme ulaşmak için atılacak en önemli adımlardan birisidir. Aslında insanların icra edecekleri mesleği gerçek anlamda tanımaları da üzerinde durulması gereken durumlar arasında yer almaktadır. Kişinin mesleğini bilip gerçekçi hedefler oluşturması ve kendini yanıtacak beklentilere girmemesi tükenmişliği engellemektedir. İşini iyi bilen ve konumunu gerçek anlamda özümseyen bireyler çalışma hayatında yer alan artı ve eksileri gerçekçi bir gözle görmektedir. Bu durum kişinin ileride oluşacak sorunları aşmak için işlerini kolaylaştırmaktadır. Kişi çalıştığı işte karşılaşılabileceği zorlukları ve bunların ortaya çıkmasında etkili olan durumları fark ederek sorun oluşumunu önlemekle birlikte var olan problemleri rahatlıkla aşmaktadır (Atabay, 2020).

Dinçerol (2013) kişinin özüne yönelmesinin tükenmişliği engellediğini savunmaktadır. Yapılacak egzersizler, sağlıklı beslenmek, iyi dinlenmek, kendine ayrılacak kaliteli zamanlar önem arz etmektedir. Birey varlığını önemseyip içe dönüş yaşadığında

benliğini kabul ederek içinde olduğu durumdan huzur bulmakta hayatını düzene sokarak hem kendisi hem de etrafındakiler için olumlu durumlar yaratmaktadır. Kendini tanımayı ve benimsemeyi tek başına başaramadığı noktalarda psikolojik desteklerden kaçınmamalıdır.

Bir insanın her şartta kendine zaman ayırması gerekmektedir. Belki de bu durum hayata dair atlanmaması gereken bir basamak olarak düşünülmeli, taviz verilmemelidir. İnsanın uyku düzeni, egzersizler, beslenme alışkanlıkları, yarattığı sosyal çevre, özel hayatını iyi planlaması farkında olmasa da kendi motivasyonunu yüksek tutan durumlardır (Bruce, 2009).

Bireyler mesleki olarak tükenmişlik yaşadığında tek başında yapabilecekleri durumlar haricinde bu sorunu içinde buldukları örgütün yani çalışma hayatındaki diğer bireylerin de yapabileceği bazı durumlar bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemlisi olumlu bir çalışma atmosferinin oluşturulmasıdır. Çalışma ortamındaki bireylerin birbirlerini desteklemesi, aralarında iş dışında farklı konularda paylaşımında bulunmaları da önemsenmektedir. Oluşan sorunlar en kısa sürede ciddiyetle ele alınmalı, sunulan fikir ve önerilere saygı duyulmalıdır. Yöneticinin görev tanımlarını kişiye doğru aktarması, çalışanların ihtiyaçlarının önemsenmesi ve gereken saygı ve değerin verilmesi tükenmişlik durumunun oluşmasını engellemektedir ve oluşan tükenmişliğin çözümünde olumlu etkide bulunmaktadır (Keleş, 2020).

Öğretmenliğin kişisel bağların kuvvetli şekilde kurulduğu bir meslek olması sebebiyle, birçok meslekten farklı olarak kişiler işini iş yerinde bırakmamaktadır. Belirlenen çalışma saatleri dışında işleriyle ilgili düşünceleri devam etmektedir. Böyle olduğunda özel hayatlarıyla işleri iç içe bir hal aldığı için öğretmenlikte gerginlikte gözlenmektedir. Bu bitmeyen mesai durumunun sonucu olarak kişilerde tükenmişlik gözlenmektedir (Şencan, 2019).

2.2. Davranış Problemi

Börekçi (2017) davranışların hayatın ilk evrelerinde ve kişinin sosyal öğrenmesi sonucu yetiştiği çevre, kişinin zekâsı, algılama durumu gibi farklı değişkenlerden etkilenecek oluştuğunu savunmaktadır. Ayrıca kişinin sergilemiş olduğu davranışlar çevrenin verdiği geri dönüşlere göre şekillenip yerleşmektedir.

Çocuğun çevreden aldığı uyarılar ile dürtüleri arasında oluşan etkinin oluşturduğu tepki davranış olarak adlandırılmaktadır. Sergilenen davranışların problemlilik olarak adlandırılabilmesi için çocuğun yaşının ve içinde bulunduğu gelişim döneminin bilinmesi, bunun yanı sıra çocuğun gelişim özelliklerinin döneme uygunluğuna bakılması gerekmektedir. Tüm bunlara ek olarak doğru bir adlandırma yapabilmek için sergilenen uyumsuz davranışların nitelikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olunmalıdır (Çullu, 2010).

Her gelişim dönemine özgü davranış problemleri gözlenmektedir. Çocuğun sergilemiş olduğu bu problem davranışlar ebeveynlerin yanlış tutumlarıyla daha da artabilir ve diğer gelişim dönemlerine de sorun olarak yansıyabilmektedir (Tarkoçin, 2014).

Yavuzer (2016)' e göre çocuğa verilen olumlu çevre, içinde sevginin yer aldığı çocuğun kendini güvende hissettiği ortamdan oluşmaktadır. Çocuğa böyle bir ortam sağlanamadığında çelişki dolu düşünce ve davranış içine düşmekte ve güvensizlik yaşamaya başlamaktadır. Bu güvensizlik ve çelişkiler sonucu istenmediğini ve sevilmediğini düşünen çocuk etrafın ilgisini çekmek için farklı davranışlar sergilemektedir. Çocuğun sergilemiş olduğu bu farklı davranışlar zamanla artarak çevreyle uyumunu bozacak düzeye gelmektedir. Küçük yaşlarda hırçınlık, söz dinlememe, yalancılık, kavgacılık olarak sergilenmekte olan bu davranışlar yaş ilerledikçe çalma, saldırma, kuralları çiğneme yaralama gibi suç içeren davranış bozukluklarına dönüşmektedir.

Bazı tanımlara göre ise davranış problemleri sadece saldırganlık ve şiddet içerikli olmayabilir. Çalma, ateş yakma, vurma gibi çok yönlü davranışları içeren durumlara da rastlanmaktadır. Bu şekilde sergilenen davranışlar suç olarak adlandırılmakla birlikte belirli yaptırımları bulunmaktadır (Çullu, 2010).

Sosyal ortamlarda yaşanacak olan kendini ifade sorunu veya sosyalleşmenin görülememesi gibi sorunlar çocuğun öz yeterlik algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum ise çocukta davranış problemlerine sebep olabilmektedir (İman, 2013).Çocukların davranış problemlerinin asıl sebebinin tam olarak bilinemediği ancak psikolojik, genetik, biyolojik etmenlerin sosyal ilişkilerin etkisinin bulunduğu ifade edilmektedir (Usta, 2014).

Bu sebeple çocukların kendilerini ifade etmede geliştirilmeleri ve özellikle algıladıklarının anlamlı ve doğru olması için çocukların algılarının geliştirilmesi önemsenmektedir. Doğru anlayan ve ifadeleri anlamlandırabilen çocuklar sosyal ortamlarda sorun yaşamayarak kendilerini ifade etmekte de daha rahat olacaklardır. Bu durumda dil gelişimi üzerinde durulan çocuklarda görülen saldırganlık gibi durumlar azalabilmektedir (Davis ve Qi, 2020)

Song, Huang, Qiao, Yan, Zhang ve Lu (2022) Yapmış oldukları araştırmasında annenin doğum öncesi ve çocuk büyütme sürecinde geçirmiş olduğu endişe durumunun problemleri davranışların oluşmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Araştırmanın detaylandırılmasıyla doğum öncesi olan süreçten itibaren çocuğun endişeli ruh halini yoğun olarak hissetmesinin ilerleyen süreçte belirgin davranış problemleriyle ortaya çıkmasında sınırlı düzeyde etkili olduğu ve büyük sorunlar yaratmadığı belirtilmektedir.

Kişide oluşan davranış problemlerinin sebebi kalıtım veya beyin hasarıyla bireyde oluşan bozukluklar ise biyolojik faktörler etkilidir. Ancak aile içi sorunlar, ayrılıklar, evlat ayırma, yeterince ilgi vermeme gibi durumlar söz konusuysa psiko-sosyal faktörler etkili olmaktadır (Ankay, 1992). Çetin (2013)'e göre okulda karşılaşılan davranış sorunları eğitim süreci sırasında sorunlara sebep olmaktadır. Öğretmenin ders sırasında sınıfı ve zamanı yönlendirmede yaşamış olduğu aksaklıklar bilgi aktarımını olumsuz etkileyeceği gibi süreci de sıkıntıya düşürmektedir.

İstenmeyen davranışların çözümlenmesinde ilk olarak davranışın ne olduğunu belirlemek önemsenmektedir. Ancak sadece davranışları belirlemek yeterli görülmemektedir. Buna ek olarak davranışa sebep olan etmenlerinde saptanması gerekmekte ve çocuklar için daha olumlu bir okul iklimi oluşturulması önemsenmektedir (Ekinci ve Burgaz, 2009). Akman, Baydemir ve Akyol (2011) okul öncesi dönem çocuklarının sergilemiş olduğu istenmeyen davranışların öğretmenler tarafından bilinmesi gerekliliğini vurgulayarak davranış sorunlarının çözümlenmesinde seçilen yöntemde bu bilginin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarında en sık karşılaşılan davranış problemi saldırganlık ve öfke nöbetleri iken bu davranışa ısırma, vurma, bağırarak ağlama, dikkat dağınıklığı gibi problemler de eşlik etmektedir (Yumuş, 2013). Sergilenen davranışın normal olarak adlandırılabilmesi için göz önüne alınan belirli başlı kriterler bulunmaktadır. Bunlar:

- Davranışın yaşa uygunluğu
- Davranışın sürekliliği
- Davranışın yoğunluğu
- Cinsel kimliğin rollerine uygunluğu
- Kültürel etmenlere uygunluk olarak belirlenmiştir (Yavuzer, 2016).

Davranışın yaşa uygunluğuna bakarken bireylerin içinde bulunduğu gelişim dönemine ait durumlar bilinmeli ve bunlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü çocukların yaşlarına uygun olarak sergiledikleri davranışlar farklı bir dönemde gözlenirse davranış sorunu olarak adlandırılmaktadır. Örneğin okul öncesi dönem çocuğunun güçlü hayal gücüyle olanları abartılı ve bazen olağanüstü durumlarla süslemesi o dönem için normalken farklı bir yaş grubunda gözleendiğinde yalan söylediği düşünülmektedir (Kanlıkılınçer, 2005).

Her yaş grubunda çoğunluk tarafından sergilenen davranışlar normal görülmektedir. Bazen aile veya öğretmen rahatsız olsa da çocuğun içinde bulunduğu yaşta akranlarının çoğu bu davranışa sahipse bu davranış çevrenin rahatsız olmasına rağmen normal olarak adlandırılır. Bu durumda asıl önemli olan gelişim dönemlerine ait davranışların iyi

bilinmesidir (Yavuzer, 2016). Ankey (1992) yapılan uyumsuz bir davranışı hemen problem olarak algılanmaması gerektiğini; bu davranışın eğer çok fazla tekrarlandığı düşünülüyorsa o zaman davranış problemi olarak adlandırılacağını belirtmektedir.

Kişinin sorun olarak görülen bir hareketi sergilemekte direnerek devamlılık kazandırması ise problem davranış olarak adlandırmada süreklilik faktörüne karşılık gelmektedir (Yumuş, 2013). Davranışın yoğunluğuyla anlatılmak istenen kişinin dönemine uygun olan davranışın aşırı şiddetli halde dışa yansımadır. Dikkat çekmenin normal olduğu yaş gruplarında sergilenen davranışın başkalarına zarar verecek durumlara gelmesi buna örnek teşkil etmektedir (Yavuzer, 2016).

2.2.1. Saldırganlık.

Saldırganlık; vurma, itme gibi bedene yönelik davranışları içeriyorsa fiziksel saldırganlık; alay etme, isim takma gibi kişisel-sosyal duruma zarar verebilecek bir davranışsa da ilişkisel saldırganlık olarak adlandırılmaktadır (Yumuş, 2013).

Başkasını incitmek amacıyla yapılan saldırganlık davranışı iki farklı çeşitte gözlenmektedir:

Holistik Saldırganlık: Zarar verme amacıyla duygunun aktif olduğu durumdur.

Araç Olarak Saldırganlık: Sadece bir şeye ulaşmak onu elde etmek amacıyla duygunun pasif olduğu durumdur (Sertbaş, 2006).

Kendini sevgisiz hisseden çocukların evde özellikle ebeveynlerine karşı saldırgan davranışlar sergiledikleri; farklı bir ortamdayken ise sakin sessiz tavırlar gösterdiği gözlenmektedir (Yavuzer, 1999). Çocuğun içinde bulunan enerjyi ailenin önemsememesi çocuğa bu enerjinin boşaltılmasında yardımcı olmaması sebebiyle biriken enerjinin dışa vurumu saldırgan davranışlarla sağlanmaktadır (Dursun, 2010).

Farklı bir açıdan bakıldığında ise çocukların içinde büyüdüğü kültürde saldırganlık davranışına verilen geri dönütler davranışın yerleşmesinde etkili olmaktadır. Yani saldırgan davranış yaşanan kültürde normal karşılanıyorsa çocuk bunu benimseyerek normal bulur ancak normal karşılanmayan bir çevreye sahipse çocuk bu davranışı sergilediğinde saldırgan olarak ifade edilir. Bu durum aile ve okul arasındaki iletişimde de önem taşımaktadır. Aile içinde saldırganlık normal karşılanırken okulda böyle bir davranış istenmeyerek anormal bulunuyorsa çocuk büyük bir çelişki yaşamaktadır (Kanlıkılınçer, 2005).

Saldırganlığı yoğun olarak sergileyen çocukların genelde geçimsiz, kavga etmeye meyilli oldukları, kurallara karşı çıktıkları ve sık sık ceza aldıkları görülmektedir. Erkek çocukların daha saldırgan davranışlar sergiledikleri bilinmektedir (Sertbaş, 2006). Ortaya

çıkan davranış problemlerine; Biyolojik etmenlerin, aile ile ilgili etmenlerin ve okul kaynaklı etmenlerin sebep olduğu düşünülmektedir (Tarkoçin, 2014).

Saldırganlık davranışlarına bazı biyolojik faktörlerinde sebep olduğu düşünülmektedir.

Annenin gebelik sürecinde kullanmış olduğu ilaçlar, çocuğun kafa travması geçirmiş olması, doğum anında yaşanan zorluklar gibi durumlar saldırganlığın gözlenmesine sebep olmaktadır (Ankay, 1992). Saldırganlık durumunun çok sık gözlendiği bir diğer durum olan çocukluk çağı depresyonu; dalgınlık, ebeveyne tepkili olmak, okula gitmek istememek gibi durumlarla kendini gösterebilmektedir (Yüksel, 2019).

2.2.2. Tikler.

Kişinin kontrolü dışında oluşup belirli sıklıkta ortaya çıkan ve çoğunlukla yüzde gözlenen fiziksel kasılmalardır (Ulu, 2018). Tiklerin rastlandığı çocukların genel olarak çevreyle kıyaslanan, yarış halinde tutulan, aile çatışmaları ve kopuklukların olduğu bir yaşantıya sahip oldukları gözlenmektedir (Dursun, 2010). Bu istemsiz kasılmalar heyecanlı, stresin baskın olduğu ve sinirli davranışlar sergileyen çocuklarda daha sık gözlenmektedir. Bazı çocuklarda aileye karşı sergilenen bir başkaldırı olarak da nitelendirilebilir (Ankay, 1992).

Gözlenen tiklere yönelik çocuğa baskı kurmak veya yapmaması için onu uyarmak yanlış bir davranıştır. Bu tutum sergilenen davranışın artmasına sebep olmaktadır. Genellikle aşırı heyecanlandığında tiklerin sıklığı artsa da bazen kendisini kontrol ederek belirli bir süre davranışı sergilemeden durabilmektedir. Ama çocuk kontrolde zorlandıkça gerginliği artmaktadır. Asıl önemli olansa çocuğu rahatsız eden durumları saptamak ve bu durumları hayatından uzaklaştırmaktır (Yörükoğlu, 1998).

Tedavi için sorunun asıl sebebinin fizyolojik mi yoksa ruhsal kökenli bir durumdan mı oluştuğu bilinmelidir. Sorunun asıl sebebi saptanıp ona uygun bir uzmanla tedavi yolu izlenmelidir. Çocukta gözlenen tik bozukluklarına takılı kalmamak ve çocuklara bu davranışlar sebebiyle baskı ve ceza uygulanmamalıdır (Yavuzer, 2016).

2.2.3. Alt ıslatma (enürezis).

Çocukların mesane kapasitelerinin gelişmesi ve kontrolün sağlanması gereken yaşta hala bu durumun kazanılmamış olduğu veya kazanılsa da yeniden kontrolün kaybedilmesi durumudur. Çocukların yaklaşık olarak 2-4 yaş arasında gece ve gündüz mesane kontrolünü sağlayabildiği kabul edilmektedir. Ancak bir çocuk 4 yaş sonrasında mesane kontrolünü sağlayamıyorsa enuretik olarak adlandırılır. Bu durum gece alt ıslatma (enürezis nokturna) ve

gündüz alt ıslatma (enürezis diurna) olarak adlandırılır. Alt ıslatan çocukların büyük çoğunluğunda geceleri bu sorun gözlenmektedir (Yavuzer, 2016).

Alt ıslatma bozukluğu bebeklik sürecinden beri kesintisiz olarak devam etmişse birincil; kısa bir süre dahi olsa mesane kontrolü kazanılarak alt ıslatma görülmemiş ancak bu süre sonunda yeniden bu davranış sergilenmeye başlandıysa ikincil enürezis olarak adlandırılmaktadır. Özellikle ikincil alt ıslatma davranışının sergilenmesinde aile içi ilişkilerde sorunlar, yeni doğan bir kardeş veya farklı korkuların bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir (Dursun, 2010). Enürezis genelde çevre ve kalıtım sebepli gözlenirse de en önemli etkiyi psikolojik durumlar oluşturmaktadır (Ünlü, 2020).

Çoğunlukla erkek çocuklarda daha çok rastlanılan bir durum olan idrar kaçırma uykudan uyanamama problemi olan veya epilepsi gibi bazı hastalıklar sebebiyle oluşabilir. Ancak asıl problem davranış olarak adlandırılması idrar kaçırmaya ek olarak başka sorunlarında gözlenmesiyle olmaktadır. Genellikle böyle durumlara aile içi sorunlar, çocuğun sahip olduğu korkular, aileye yeni bir üyenin katılması sebep olarak gösterilebilmektedir (Ankay, 1992).

2.2.4. Dışkı kaçırma (enkoprezis).

Enürezise göre görülme sıklığı daha düşüktür ve genel olarak ailelerin sıkı bir şekilde tuvalet eğitimi vermeleri buna sebep olmaktadır. Bazı durumlarda çocuk tuvaletini yapmayı dışkıyı içinde tutarak uzun süre bekletip sonra çıkarırken diğer durumda ise kontrol sağlayamayarak dışkıyı kaçırmaktadır (Yavuzer, 2016).

2.2.5. Tırnak yeme.

Her yaşta gözlenen tırnak yeme davranışı içte yaşanan baskın bir saldırganlığın ve hissedilen gerginliğin bir yansıması olarak düşünülmektedir (Ankay, 1992). Ailelerin çocuğa sıkı bir disiplin sergilemesi veya çocuğun kıskançlık, gereğinden az ilgi görme, sevgiyi az hissetme gibi durumlar yaşıyor olması buna sebep olabilmektedir. Genellikle tedirgin olduğu güven sorunu yaşadığı zamanlarda davranışta artış gözlenmektedir (Yavuzer, 2016). Kaya, Açar ve Güneş (2018) çocukluk çağında sergilenen bazı davranış problemlerinin ilerleyen dönemlerde kendiliğinden bırakıldığına dikkat çekmektedir. Buna ek olarak tırnak yeme davranışının da 4-8 yaş arasında gözlenip ergenlik döneminde ortadan kalktığını belirtmektedir.

2.2.6. Parmak emme.

Sergilenen bu davranışın 4 yaş civarında kaybolması beklenmektedir. Bu yaşa kadar olan dönemde özellikle de bebeklik çağında çocuğun bu davranışı normal karşılanmaktadır. Özellikle kendini huzursuz hissettiği zamanlarda parmak emmesi sonucu parmakta

deformasyon meydana gelerek davranışın sıklığına göre şekil ve renk değişikliği gözlenmektedir (Yavuzer, 2016). Akgül (2020) emzirme döneminin kısa tutularak çocuğun süttten erken kesilmesinin de parmak emme davranışına etki ettiğini savunmaktadır. Parmak emme davranışı gözlenen çocuklar gergin olduklarında bu davranışı sergiler.

2.2.7. Yeme bozuklukları.

Erken çocukluk döneminde ise genellikle yiyecek hassasiyeti, ishal, kabızlık, sadece sevdiği yiyecekleri yemek isteme, ihtiyacından fazla yemek yeme gibi farklı durumlara rastlanmaktadır (Ünlü, 2020). Fındıcaklı (2020) yeme bozukluklarını besin olmayan maddeleri yeme, geviş getirme, az yeme, aşırı yiyip yediklerini kusarak atma, ağzına doldurarak yeme, geç saatlerde beslenme vb. çeşitli şekillerde beslenme bozukluklarından söz etmektedir.

2.2.8. Yalan söyleme.

Yavuzer (2016) bir durumda oluşan hatayı gizlemek veya karşıdakini yanılgıya düşürmek amacıyla yapılan eylemleri yalan olarak adlandırmaktadır. Çocuklukta eğlenmek, hikayeler uydurmak amacıyla söylenen bu yalanlar ailenin dikkatini çekmesi, öğrendiklerini uygulamasını, arkadaşlarının yaptıklarını yapmasını ve kendine verilebilecek cezadan kurtulmasını da kapsayabilmektedir. Bu amaçlarla söylenen yalanlar gerçek yalan olarak görülmez ve tehlikeli ulunmaz. 7 yaş ve sonrasında artık gerçekliği kavrayan çocuğun bu tarz söylemlerinin ısrarla devam etmesi ise alışkanlığa bağlı yalan söyleme olarak görülmektedir.

Çocukluk çağında söylenmiş olan yalanlar büyüdükçe azalır. Kimi durumlarda çocukların yalan söylerken hayal güçlerinin baskın olduğu ve edebi yönünün gelişim gösterdiği düşünülmektedir. Ancak ailelerin çocukların söylediği küçük yalanlara verdikleri tepkilerle ilerde bu yalanların farklı boyutlara ulaşması önlenemez. Bunun için yalan söyleyen çocuğu cezalandırmak yanlıştır ama çocuk yalan söyleyebileceği bir durum oluştuğunda doğruyu söylese o an çocuk ödüllendirilmelidir (Ankay, 1992).

2.2.9. Çalma-hırsızlık.

Her toplum çalma eylemini anormal bir durum olarak görmektedir ve bu davranışı sergileyen çocuğun çevreden göreceği tepki onun hayatında önemlidir. Ebeveynler çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini bilmesi bu noktada önem kazanmaktadır. Çocuğun bir eşyayı çaldığı veya ona sahip olduğunu düşünerek aldığı konusunda çocuğun hangi düşüncede olduğunu bilmek önemlidir. İki yaş çocuğu yeryüzündeki tüm varlıkların kendisine ait olduğunu düşünürken yaşı büyüdükçe aslında sahip olduklarının bir sınırı olduğunu anlamaktadır (Yörükoğlu, 1998).

Ailenin çocuğa kötü bir örnek teşkil etmesi çocukta hırsızlığın normal bir durum olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Bu duruma ek olarak sevgi ve ilginin yanı sıra beslenme gibi temel ihtiyacının yeterince karşılanmaması çocuğu hırsızlığa itmektir (Ankay 1992). Çalmanın birçok çeşidi bulunmaktadır. Zevk için çalan çocuklar olduğu gibi ihtiyacı olduğu için çalan veya çaldıklarını başkalarına dağıtan çocuklarda bulunmaktadır. Bu durumu Yavuzer (2016) iki ayrı durum olarak ele almıştır:

Objeye Kullanımına Yönelik Çalma: Çalınan objeyi kişi ihtiyacı olduğu için alır veya aldığı başkalarına hediye eder onlara kendini sevdirebilir.

Patolojik Çalma: Zevk için olabileceği gibi başkalarına kendini kanıtlama veya eksik hissettiği duyguların (ilgisizlik, sevgisizlik vb.) yerini doldurmak amacıyla da yapılabilmektedir. Ayrıca anlık gelişen çalma eylemleri ve karşıdaki kişiye zarar vermek amacıyla yapılan durumlarda vardır.

2.2.10. İnatçılık.

Sergilenen eylemden vazgeçmeyerek ısrarla devam etmek inatçılık olarak adlandırılmaktadır. Çocukluğun ilk dönemlerine özgü olan kendini çevreye kabullendirmek, varlığını hissettirmek amacıyla sergilenen bu tür davranışlar problem olarak görülmez (Sargın, 2001). Dursun (2010) inatçılığı 18-36 ay arasında normal bir davranış olarak nitelendirmektedir. Bu dönem çocuğunun benmerkezci anlayışı istediği her şeyi yaptırma çabasını normal kılmaktadır. Ancak bu dönemin sonrasında istediklerine sahip olamaması çocuğun sinirle karşılık vermesine sebep olmakta bu durumda davranış problemi olarak adlandırılmaktadır.

Aslında çocukluk döneminde verilen yemek yeme ve tuvalet eğitiminin katı bir şekilde verilmesi çocuğu bu duruma itmiş olabilir. Ailenin baskıyla yerleştirmeye çalıştığı bu durum çocukta dışkıyı içinde tutma, yemek yememe ile başlayarak ilerleyen süreçte çevrenin istediği her davranışa karşı tersini yapma ile sonuçlanabilir. İnatçılık sergileyen çocuklar çevreye karşı doğrudan saldırıda bulunmaz yaptığı şey pasif bir başkaldırıdır. Bu çocuklar söyleneni duymazlıktan gelir, isteneni yapmaz, ilgisiz görünür. Okulda da aynı durum devam edeceğinden olan potansiyelini sergilemezler ve derslerinde çok başarılı değillerdir (Yörükoğlu, 1998).

2.2.11. Kekemelik.

Kekemelik 7 yaş öncesinde görülen bir problemdir. Akıcı şekilde konuşabilen çocuğun aniden veya başlarda ara sıra tutukluk yaşayarak artık her kelimedede tutulmaya başlamasıyla olur (Yörükoğlu, 1998). Asıl nedeni tam olarak saptanamamakla birlikte kekemeliğe korkuların sebep olduğu düşünülmektedir. Ancak bazı çocukların korkularının

tam olarak gerçekte var olmayan durumlar olması alenin aşırı titiz ve baskı kuran yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir (Ankay, 1992). Kekemelik gözlenen çocuğa sahip ebeveynlerin konuşmayı kesmeden, çocuğu önemseyerek, bıkmadan ve otoriter bir tutum sergilemeden dinlemeleri önemlidir (Ünlü, 2020).

2.2.12. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite.

Dikkat eksikliği çoğu davranış probleminden farklı olarak doğum öncesi veya doğum anında oluşan çok hafif düzeyde beynin tahriş olması sebebiyle fizyolojik bozulmanın etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu durumda çocukta gözle görülür bedensel bir sorun yoktur. Sadece çocuk denge sorunu, dürtüsel hareketler sergileme, odaklanamama, sürekli hareket halinde olma gibi problemler yaşamakta herhangi bir zekâ sorunu bulunmamaktadır (Yörükoğlu, 1998). Bu davranış problemini genellikle ilköğretim döneminde tanılanmaktadır. Çünkü bundan önceki dönemde çocukta belirgin olarak gözlenen durum hiperaktifliktir. İlköğretim çağına geldiğinde çocuğun dikkat toplamada yaşadığı sıkıntı daha çok fark edilebilir durumdadır bu da tanıyı beraberinde getirir. Oluşan bu problemin sebebi net olmamakla birlikte ihmal, annenin gebelik sürecinde alkol ve tütün kullanması, geçirilen bir hastalık, kalıtsal etmenler gibi birçok durum göz önünde bulundurulmaktadır (Can, 2015). Börekçi (2017) dikkat eksikliğini belirlerken kişinin konuşulanı dinlemiyor gibi görüldüğü, odaklanamadığı, karmaşık zihinsel aktivitelerden kaçındığı, eşyalarını kaybetme gibi durumları önemsemektedir. Hiperaktivite tanısında ise kıpır kıpır olma, oturup bekleyememe, fazla konuşma, dinlememe, sabredememe davranışlarını kıstas almaktadır.

2.2.13. Endişeli ve ağlamaklı davranışlar.

Çocukların olmasından korktukları bazı olayları düşünerek kendi içlerinde kaygı yaratmaları dışarıya sürekli ağlamaklı şekilde yansımaktadır. Kimi çocuklar bu durumu kendi içinde ya da çevreden gelen destekle aşabilirken bazıları zorlanır ve endişelerinden kopamaz (Işık, 2018). Bu endişeli durumlar genellikle ebeveyne bağımlı yetişen çocuklarda gözlenmektedir. Okul korkusu bunların başında gelmekte ve en çok okul öncesi dönemde rastlanmaktadır. Bu durumda okula gitmek istemeyen çocuk zorlanmamalıdır. Eğer zorla okula gönderilirse davranışlara sinir de eşlik etmeye başlar ve çocuğun aşırı endişeli durumuna başka problem davranışlarda eklenebilir (Işık, 2018). Çocukta oluşan endişeli davranışlar ailenin çocukların gerçekleştirmesi gereken sorumlulukları üstlenmesi sebebiyle olabilir. Çocukları gözlemleyerek işlerini kendisinin yapmasına olanak vermek kendine güven hissetmesi ve kaygıların azalmasını sağlayacaktır (Dursun, 2010).

2.3. İlgili Araştırmalar.

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile çocukların sergilediği davranış problemleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi üzerine bir çalışma yapılmaması sebebiyle bu bölümde yurt içi ve yurt dışında yürütülmüş olan tükenmişlik ve davranış problemleri konularını içeren çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Tükenmişlik Üzerine Yapılan Araştırmalar.

Tümkaya (2005) sınıfta kurulan düzenin tükenmişlikle arasındaki ilişkiyi incelemiş “Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları Anketi” ve “Öğretmen Tükenmişliği Ölçeği” kullanmıştır. 331 öğretmenin katılımıyla yürütülen bu çalışmada öğretmenin sahip olduğu çocuk ve öğrenci sayıları, maddi durum, mesleğe olan istekleri gibi durumlarla sınıfta kurulan disiplin arasında ilişkiye rastlanmıştır.

Akten (2007) rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerini incelerken 304 öğretmenin desteğiyle çalışmasını yürütmüş “Maslach Tükenmişlik Envanteri ve “Bilgi formu” kullanmıştır. Medeni durumun ve çalışılan kurumun özel veya devlet olmasında rehber öğretmenlerdeki tükenmişlik boyutuna herhangi bir farklılığa yol açmadığı bulgusu elde edilmiştir. Mesleğe kendi tercihleriyle gönüllü olarak başlayan öğretmenler, meslekte vakit geçirme süresi ve cinsiyetin anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Polatçı (2007) tükenmişlik sendromu ve bu duruma etki eden faktörleri incelemiş “Kişisel Bilgi Formu” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılarak Tokat ilinde bir üniversitede görev alan 200 akademik görevlinin yer aldığı bilgi toplanmıştır. Elde edilen bilgiler incelendiğinde cinsiyetin tükenmişlik üzerinde belirleyici bir değişken olmadığı ancak yaşın ilerlediği yıllarda tükenmişliğin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum eğitimde yer aldıkları kademelerle de paralellik göstererek kademe yükseldikçe tükenmişlik durumunun azaldığı ortaya çıkmıştır. Ders verme saatlerinin artmasının tükenmişlikte de bir artış sağlamanın yanında kişisel başarıda da bir artış gösterdiği sonucu da toplanan verilerin incelenmesi sonucu ulaşılan bilgiler arasında yer almıştır.

Dinçerol (2013) öğretmenlerin yaşadığı tükenmişlik sendromunun mesleki ve iş tükenmişliği açısından ele alındığı bu çalışmada iki durumunda bir arada ölçüldüğü “Gazi Tükenmişlik Ölçeği” 426 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Yaş ve Meslekte geçirilen süre arttıkça tükenmişliğinde arttığı sonucu elde edilirken bu duruma kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha sık tükenmişlik yaşadıkları saptanmıştır. Mesleki tükenmişliğe sahip

olma durumu ile iş tükenmişliğine sahip olma arasında bir ilişki tespit edilmiş ve bu iki durumun birbirini tetiklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Biçen (2014) yeni atanmış olan öğretmenlerin tükenmişlik durumlarını incelerken Batman ilinde bulunan 472 öğretmeni çalışmaya dahil etmiştir. “Kişisel Bilgi Formu” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” ile toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre atanan öğretmenlerin kaçınıcı KPSS de atandığı, yaşı ve evli olup olmamasının öğretmenin tükenmişliğini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun aksine öğretmenlerin cinsiyeti, görev yaptığı okulun kademesi ve sınıfında yer alan çocuk sayısının herhangi bir etkisinin bulunmadığını gözlemiştir.

Seferoğlu, Yıldız ve Yücel (2014) araştırmalarında öğretmenlerde tükenmişliği farklı durumlara göre inceleyerek ele almıştır. Farklı illerden seçilen 163 öğretmenin oluşturduğu örnekleme “Kişisel Bilgi Formu” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” uygulanmış ve cinsiyette herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durumun yanı sıra araştırmacılar öğretmenlerin alanlarına göre tükenmişliğin değiştiği, göreve başlama sürecinde yaşanan atanma sıkıntılarının bu durumu etkilediği sonucunu savunmuştur.

Börekçi (2017) okul öncesi dönem çocuklarında dikkat eşikliği ve hiperaktivite belirtilerine sahip olan çocukların davranış sorunları ve bu durumun üzerinde ebeveyn tutumunun etkisine bakmak amacıyla İstanbul ilindeki 92 ve 14 eğitimcinin katılımını sağlamıştır. Katılımcıların yardımıyla doldurulan “Sosyodemografik Form”, “DSM-V Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Formu”, “Connors Ebeveyn Değerlendirme Ölçeği”, “Aile Değerlendirme Ölçeği” ve “Ebeveyn Tutumları Ölçeği” ile istenen bilgiler toplanmış ve DEHB bulgularının gözlemlendiği çocuklarda diğer çocuklara oranla iletişim sorunlarında, kendi öze dönük duygu yönetimlerinde daha fazla sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu tip çocukların içinde yetiştikleri ortamda ailenin aşırı sert veya tamamen geniş bir davranış şekliyle çocuk yetiştirdiklerini gözlemiştir.

Akman (2018) İstanbul da yürütmüş olduğu çalışmada öğretmenlerin mesleki tükenmişliği ve mesleki doyumunu ele almıştır. İstanbul da yürütülen araştırmada 360 öğretmen yer almış ve bu katılımcılardan kadın öğretmenlerin ve meslekte tecrübesi daha fazla olan diğer grupta yer alan öğretmenlere göre öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinde artış olduğu ve duyarsızlaştıkları yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Akay (2020) 81 erkek ve 88 kadın olan sınıf öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve örgütsel güven algılarını farklı değişkenler açısından incelemiştir. “Maslach Tükenmişlik Envanteri- Eğitimci Formu” ve “Örgütsel Güven Ölçeği” kullanılmıştır. Mesleki tükenmişliğin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılık göstermediğini ancak evli sınıf öğretmenlerine oranla bekâr olanların yalnızca duyarsızlaşmada anlamlı farklılık gösterdiği ve bekâr öğretmenlerin daha fazla duyarsızlaşma gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuca bakıldığında Çalışmada yer alan öğretmenlerde tükenmişlik düzeyleri arttıkça örgütsel güven düzeylerinin azaldığı bulgusu elde edilmiştir.

Akyürek (2020) öğretmenlerde tükenmişliği incelerken Ankara ilinde bulunan 409 öğretmenin desteğiyle çalışmasını sürdürmüş ve farklı değişkenlere göre bu öğretmenlerdeki tükenmişlik düzeyini incelemiştir. Maslach Tükenmişlik Envanterini kullanarak toplamış olduğu verileri incelediğinde öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni hal, çalışılan eğitim kademesi ve öğrenim durumuna göre ayrı ayrı ele alınmıştır. Elde edilen verilerin incelenmesiyle bu değişkenlerin hiçbirisinde tükenmişlikle ilgili anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır.

Atabay (2020) anaokulu öğretmenlerinin tükenmişlikleri ve iş doyumu arasında ki ilişki “Maslach Tükenmişlik Sendromu Envanteri”, “Kişisel Bilgi Formu”, “Minnesota İş Doyumu Ölçeği” kullanılarak incelenmiştir. 200 anaokulu öğretmenin katıldığı ve İstanbul ilinde yürütülen bu çalışmada tükenmişlik düzeyleri fazla olan öğretmenlerin iş doyumlarının azaldığı gözlenmiş olup yaşın arttıkça öğretmenlerin tükenmişliklerinin arttığı ve meslekteki tecrübenin duyarsızlaşmayı olumsuz etkilediği sonucu elde edilmiştir. Meslekten elde edilen kazancın yeterli bulunması ve kişideki doyum arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Birkan (2020) öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin iş yaşam dengelerine olan ilişkisini incelerken “Kişisel Bilgi Formu”, “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” ve “İş Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanmıştır. Bu ölçeklerin uygulandığı İstanbul ilinde çalışma hayatını sürdüren 564 öğretmenin yaş, medeni hal, cinsiyet, meslekte çalıştığı süre, okulda ki konumu incelenmiş bunun sonucunda tükenmişlik ve iş yaşam dengesi arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Toplanan verilerin ele alınmasıyla bu iki durum arasında bir ilişki olduğu saptanmış; tükenmişliğin bireyde oluşturmuş olduğu olumsuz durumların sonucunda kendilerine ait olan zaman yönetimi ve meslekte geçirdikleri sürecin uyumunu yakalamakta sorun yaşayacağını belirtmiştir.

Saka ve Coşkun (2020) okul öncesi öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme ve tükenmişlik ilişkilerinin incelenmesini ele aldığı araştırmada “Örgütsel Sosyalleşme Ölçeği” buna ek olarak “Maslach Tükenmişlik Envanteri” kullanılarak 230 öğretmenin katılımı sağlanmıştır. Elde edilen bilgilerin incelenmesi sonucunda tükenmişlik seviyesinin yüksek çıktığı öğretmenlerde örgütsel sosyalleşmenin azaldığı gözlenmiştir. Öğretmenlerdeki tükenmişlik ve sosyalleşmenin orta seviyede olduğu ancak meslekte geçirdikleri süre arttıkça sosyalleşmenin arttığı ve kadın öğretmenlerin daha sosyal oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Solak (2020) farklı sınıf düzeylerine eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini ve öz şefkatle olan ilişkisini incelemiş “Kişisel Bilgi Formu”, “Öz-şefkat Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmış kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığı sonucu elde edilmiştir. Evli öğretmenlerin ve çocuk sahibi olmayan öğretmenlerinde diğer grupta bulunan öğretmenlere göre tükenmişlik seviyeleri yüksek çıkmıştır. Asıl önemli olan durum ise öz şefkat ve tükenmişlik arasında ters yönlü ve anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel (2020) Konya’da 317 okul öncesi öğretmeniyle okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile kişilik özellikleri ve öz yeterlilik arasındaki ilişkiyi araştırmış ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formu”, “Beş Faktör Kişilik Envanteri”, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tek Boyutlu Öz Yeterlilik İnançları Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile veri toplamıştır. Elde edilen bilgilerin incelenmesi sonucunda Kişilik özellikleri ile tükenmişliğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İş hayatına yeni başlayan öğretmenlerin daha sosyal ve kolay iletişim kurduğu aynı zamanda tükenmişlik durumlarının da meslekte uzun yıllar geçiren öğretmenlere oranla düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir. Bu duruma ek olarak öğretmenlerin eğitim seviyelerinin arttıkça kişisel başarı duygularının da arttığı bilinmekte ve tükenmişliğin de eğitim seviyesinden etkilendiği sonucu elde edilmektedir.

2.3.2. Davranış Problemleri Üzerine Yapılan Araştırmalar.

Sertbaş (2006) ilköğretim çağındaki öğrencilerde gözlenen davranış problemlerini İzmir de bulunan 120 öğretmen ve ebeveynlerin katılımıyla araştırmasını sürdürmüştür. “Öğretmen Gözlem Formu” “Piers-Harris Çocuklardaki Öz-kavramı Ölçeği” ve “Rathus Atılganlık Envanteri” uygulanmış ebeveyn yaklaşımının olumsuz olduğu durumlarda davranış problemleri ve özellikle saldırganlıkta artış olduğunu gözlemiştir. Cinsiyette ise herhangi bir anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) Giresun ilinde sürdürülmüş olan bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri incelenmiştir. Eğitim alınmaya devam eden 119 okul öncesi çocuğuna ait verilerin toplanması amacıyla Kanlıkılınçer'in uyarlamış olduğu "Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği" kullanılmıştır. Toplanan bu bilgiler neticesinde bu çocukların eğitiminde görev alan eğitimcilerin yaşları, eğitim dereceleri, meslekteki mevkileri alanlarında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna ulaşılrken; ebeveyn eğitim düzeyi ve yine ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısının okul öncesi dönemde yer alan çocuklarda ki davranış problemleri üzerinde bir etkisine rastlanmadığı sonucu elde edilmiştir.

Dursun (2010) okul öncesi dönemde davranış problemlerine sahip çocukların anne baba tutumuyla ilişkisini inceleyen bu çalışmada Burdur ilinde yaşayan 233 çocuk ve ebeveynleri yer almıştır. "Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği" ek olarak "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeklerden elde edilen veriler ışığında bu iki durum arasında azda olsa bir ilişkiye rastlanmıştır. Erkek çocukların daha fazla saldırgan ve dikkatsiz davranışlar sergilerken, ailede görülen aşırı tutucu veya fazla serbest yetiştirme de bu durum üzerinde etkisinin olduğu savunulmuştur. Ebeveyn yaşı, sosyoekonomik durumlarında bu oluşum üzerinde etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eratay (2011) okul öncesi dönem çocuklarında davranış problemlerini incelerken Bolu da yaşayan 638 çocuğa ulaşarak "Davranış Problemleri Kontrol Listesi" uygulanmıştır. Araştırmada yer verilen yaş, cinsiyet, annenin işi gibi birçok değişkene göre anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmazken; babanın işi, ailede kaçınıcı çocuk olduğu, ebeveyn kazanç ve ebeveyn eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Çocukların kardeş sahibi olmaları ve ilk çocuk üzerine titreme durumundan kaynaklı davranış problemlerinin daha sık gözleendiği düşünülmüştür. Babayla ilgili bulunan farklılıklarda iste yaşanan coğrafyadaki ataerkil tutumun çocuk ve baba korkusu oluşturması sebebiyle olabileceği fikrini ortaya çıkarmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarında daha az davranış problemleri gözlenmesi ailenin çocuğa yaklaşımının kendini yetiştirmeyle olan bağlantısını göz önüne sermiştir.

Çetin (2013) sınıf öğretmenleri üzerinde yürütmüş olduğu çalışmasında çocukların istenmeyen davranışları ve bu davranışların giderilmesi için yapılabilecekler üzerine bir araştırma yürütmüştür. Farklı illerde görev yapan 37 sınıf öğretmeniyle görüşme yöntemi kullanılarak çalışma sürdürülmüş; çocuklarda en sık gözlenen sorun davranışların kötü konuşmak, akran ilişkilerinde sıkıntı yaşama olduğu gözlenmiştir. Bunun sonucunda çözüm

için ise görmezden gelme, oyun, görev verme gibi farklı yöntemler kullanılarak sorun davranışlarda azalma göstereceğini savunmuştur.

Tarkoçin (2014) 400 çocuk ve ailesinin katılımıyla Bingöl ilinde yaptığı çalışmasında “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” ve “Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı” kullanarak veri toplamıştır. Çalışmasında okul öncesi çocukları ve aile iletişimi arasındaki ilişki incelenmiş ve bu iki durum arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Aile iletişiminde ebeveyn eğitim durumu, çocuk sayısı, ailenin maddi durumu gibi değişkenlerde anlamlı farklılıklara rastlansa da davranış problemleri ile bu değişkenler arasında bir farklılık olduğu bilgisine ulaşılmamıştır.

Işık (2018) çalışan çalışmayan ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları ve gözlenen davranış problemlerine olan etkisini ele almıştır. İstanbul ilinde yürütülen bu çalışma 150 öğrenci ve ailesine uygulanan “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” ile toplanan veriler ışığında yürütülmüştür. Meslek sahibi olmayan annelerin daha baskıcı bir tutuma sahip oldukları bilgisi elde edilirken çalışma hayatı içerisinde yer alan annelerin çocuklarının daha kavgacı ve saldırgan davranışlar sergiledikleri bilgisine ulaşılmıştır. Örneklem grubundaki babaların hepsi meslek hayatında aktif olarak yer aldığı için o grupta böyle bir değerlendirme yapılamamış. Kız çocuk sahibi olan babaların erkek çocuk sahibi olan babalara göre daha kontrolcü tutum sergiledikleri ve eğitim düzeyi arttıkça ailelerdeki kollayıcılık davranışının daha kontrollü bir hal aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak genel olarak davranış problemleri ele alındığında erkek çocuklarında kız çocuklarına göre hareketli ve dikkatsiz davranışların daha sık görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin çalışma hayatına aktif olması ve davranış problemleri gözlenmesi arasına da anlamlı ilişkilere rastlanmıştır.

Kartal (2019) yapmış olduğu çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarında görülen davranış problemleri ve anne çocuk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kütahya’da yapılan bu araştırmada 327 çocuk ve anneleri yer almıştır. “Kişisel Bilgi Formu” ve “Çocuk Ana Baba İlişki Ölçeği” ayrıca “Problem Davranış Ölçeği” kullanılan bu araştırmada çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Annenin yaş arttıkça çocukları sergilediği davranış problemlerinde azalma oldu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sallayıcı (2019) çocuklardaki bilgisayar oyunlarına olan bağımlılık ile davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Bu durum için 154 çocuk için “Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği” ve “6-18 Yaş Çocuk ve Gençler İçin

Davranış Değerlendirme Ölçeği Ebeveyn Formu” uygulanmış bunun sonucunda ise bilgisayar oyun bağımlılığının bazı saldırganlık ve sosyal sorunlarla ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Akgül (2020) Okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ve ailenin bu durum üzerindeki etkisini öğretmenlerin fikirlerine göre ele almış olduğu çalışmasını Elazığ ilinde yürütmüş ve 40 Okul öncesi öğretmenin katılımından faydalanmıştır. “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerin 36-72 ay Aralığındaki Çocukların Davranış Problemleriyle İlgili Görüşleri” veri toplamak amacıyla kullanmıştır. Araştırmada çocuklarda en fazla ağlama, ebeveyne bağlılık, yeme bozukluğu, alt ıslatma gibi problemlerle karşılaşmıştır. Davranış problemlerinin oluşmasından altında yatan sebeplerde ise ebeveynlerin hata kabul etmeyen bir tutumda, çok baskılayıcı, kıyaslama yapan, çocuğa şiddet uyguluyor olması gibi durumların davranış problemlerini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu duruma çözüm olarak öğretmen ebeveyn ilişkisinin sağlıklı şekilde yürütülmesinin, çocuğun olumlu davranışlarının pekiştirilmesinin, sabrın, yumuşak ve kararlı tutumun öneminden bahsedilmiştir.

Akıtürk (2020) okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile öğretmenlerinin görüşlerini incelediği ve Eskişehir ilinde yürütülen bu çalışmada 58 öğretmen ve 234 çocuğun katılımı sağlanmıştır. Çocukların sergilediği davranış problemlerinin görülmesinin cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği erkek çocukların kız çocuklara oranla daha sık davranış problemi sergilediği ancak çocukların içinde bulunduğu sosyoekonomik durumun ve çocukların daha önceden eğitim almış olmalarının herhangi bir anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Davranış problemleri üzerine yapılan çalışmalar genellikle aile içi iletişim gibi durumlarla ele alınmıştır. Yapılan araştırmalardan çıkan genel sonuç ise ebeveyn tutumu veya çocuk cinsiyetinin çoğunlukla farklılığa sebep olduğu gözlenmiştir.

2.3.3. Tükenmişlik Hakkında Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.

Bottiani, Duran ve diğerleri (2019) mesleki hayatta yaşanan gerginliği tükenmişlikle olan ilişkisini incelemiş ve bu durum için 255 öğretmenden oluşan bir örneklem grubuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin çalıştıkları okulun sosyoekonomik düzeyine göre elde edilen bulgular ve cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenlerin ayrıca sosyoekonomik düzeyi

düşük olan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Meslekte kurulan samimi arkadaşlık ilişkilerinin tükenmişliğe ters yönde etki ettiğini ve sağlıklı ilişkilerin tükenmişlik oluşumunu engellediği veya oluşan tükenmişlik durumunda azalma gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Fabelico ve Afala (2020) öğretmenlerin azim, öz yeterlilik ve tükenmişlik arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmada öğretmenlerin sorumlu olduğu birey sayısının arttıkça tükenmişliğinde artmış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu durumun azim ve öz yeterlilik durumlarıyla ters yönlü bir ilişki içerisinde olduğu da gözlenmiştir.

Madigan ve Kim (2021) öğretmenlerin tükenmişliğini araştırdıkları çalışmada öğretmenlerin içinde buldukları ruh halinde mesleklerini sonlandırma isteklerinin ve bu düşünceye sahip olmakla birlikte süreç içindeki yıpranmalarının tükenmişliğe etki ettiği sonucuna ulaştırmıştır.

Wink ve arkadaşları (2021) öğretmen algıları, tepkileri ve ilişkileriyle tükenmişliği incelerken 178 ilkokul öğretmenini araştırmaya dahil etmişlerdir. Farklı bireyler ve öğrencilerle kurdukları duygudaşlığın düşük olduğu öğretmenlerde kişilerarası ilişkilerde sorunları daha çok yaşadıkları ve çocukların sergiledikleri davranış problemlerini çözümlenme ve algılamada daha fazla sıkıntı yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra tükenmişlik düzeylerinin duygudaşlık düzeyi yüksek olan öğretmenlere oranla daha fazla olduğu bilgisi de elde edilmiştir.

Agyapong, Obuobi-Donkor ve diğerleri (2022) tükenmişlik ve stres arasındaki ilişkiyi incelerken öğretmenlik mesleğinin kişisel hayata yansımalarıyla tükenmişliğin tetiklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sebeple oluşabilecek olan bitkinlik ve çöküş halini engellemek adına gerginliği yönetme ve başa çıkma metotlarının kişilerde gelişmesi amaçlanmıştır.

2.3.4. Davranış Problemleri Hakkında Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.

Hasokawa ve Katsura (2018) yaptığı araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının ailelerindeki sosyoekonomik düzeyin davranış problemlerine olan etkisini incelemiştir. Toplanan veriler ışığında düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarında davranış problemlerinin daha sık gözlemlendiği sonucu elde edilmiş olup bu durumun özellikle dışa dönük davranış problemlerinde gözlemlendiği ve her iki davranış sorunlarını da tetiklediği sonucu elde edilmiştir.

Rademacher (2020) öz düzenlemenin davranış sorunları üzerindeki etkisini incelemiş ve 434 okul öncesi dönem çocuğunu çalışmaya dâhil etmiştir. Elde edilen sonuçların incelenmesiyle çocukların sağlıklı bir şekilde yürütebildiği benlik kontrolünün davranış problemlerinde azalmaya sebep olduğunu ve hatta ilerleyen süreçte problemlerin ortadan kaldırılmasında etkin oldu sonucuna ulaşmıştır.

Wang, Yin ve diğerlerinin (2021) çalışmalarında annelerin geçirdikleri olumsuz çocukluk yaşantılarının okul öncesi dönem çocuklarındaki davranış problemlerine olan etkisini incelemiştir. 7318 çocukla çalıştığı bu araştırmada kız çocuklarının annelerinin yaşadıkları mutsuz öykülerden daha çok etkilenmelerinin yanı sıra tüm davranış problemleriyle her iki cinsiyet grubunda da etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

2.3.5. Davranış Problemleri ve Tükenmişlik Hakkında Yapılan Araştırmalar.

Özdemir (2009) yürütmüş olduğu çalışmada Şanlıurfa da yaşayan 405 öğrenciden yardım almış ve bu öğrencilerin istenmeyen davranış sergileme sıklığı ile öğretmenlerin tükenmişliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada veri toplarken “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Görülme Sıklığı Anketi” ve “Maslach Tükenmişlik Envanterinden” yararlanılmış burada toplanan bilgilerle iş hayatına yeni başlamış olan ve kıdemde daha ileri seviyede olan öğretmenlerin sınıflarındaki davranış problemlerinin daha sık olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Öğretmenlerde gözlenen tükenmişlik durumunun ise cinsiyete göre herhangi farklılık göstermemekle birlikte eğitim dalına göre ve iş hayatında geçirmiş olduğu zamana göre tükenmişliğin bazı alt boyutlarında farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Davranış problemlerinin görülme sıklığının öğretmen tükenmişliğiyle ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan öğrencilerde gözlenen davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan öğrencilerde gözlenen davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelendiği ve çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde araştırma yapılan birey veya husus incelenmekte ve içinde bulunduğu şartlar hiçbir değişiklik yapılmadan araştırma yürütülmektedir (Karasar, 2016).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bu araştırmanın evreni Bursa ilinde MEB'e bağlı okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve sınıflarında bulunan okul öncesi öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemini, Bursa ili merkez ilçelerinde (Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi) bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı resmi anaokullarından basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 32 okul öncesi öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan 226 kız, 196 erkek olmak üzere toplam 422 okul öncesi çocuk oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin istenen bilgileri gönüllülük esasına dayanarak doldurduğu "Tükenmişlik Ölçeği" (Ek 2) ve "Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği" (Ek 3) kullanılmıştır.

3.3.2. Tükenmişlik ölçeği.

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini ölçmek amacıyla, Pines ve Aronson (1988) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çapri (2006) tarafından yapılmış "Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğe Ek-2 de yer verilmiştir. Çapri'nin (2006) Tükenmişlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptığı araştırmasında kullanılan veriler Mersin İli Belediye sınırları içinde farklı meslek gruplarında çalışmakta olan 876 çalışandan toplanmıştır. Yedili likert tipinde hazırlanmış olan ölçek 21 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Tükenmişliğin duygusal tükenme alt boyutunda yedi madde (2,5,8,12,14,17,21), zihinsel tükenme alt boyutunda yedi madde (3,6,9,11,15,18,19) son olarak fiziksel tükenme alt boyutunda da yedi madde (1,4,7,10,13,16, 20) yer almaktadır. Tükenmişlik ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .93, alt bileşenlerin katsayıları ise sırayla .83, .75, .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri “1:hiçbir zaman” ve “7:her zaman” şeklinde puanlanmaktadır. Bu durumda tükenmişlik ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan “7” en düşük puan ise “1”dir. Ölçek puanı hesaplanırken tükenmişliğin olumlu ifadesi olarak ölçekte bulunan maddeler (3, 6, 19, 20) ters, geri kalan maddeler ise düz puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan hesaplandıktan sonra çıkan sonuç kişilerin içinde bulunduğu tükenmişlik düzeyini vermektedir. Ölçekten alınan;

- 2.4 altında olan puanlara sahip bireylerin tükenmişlik düzeyleri çok düşüktür
- 2.5 ile 3.4 arasında puana sahip bireyler için tükenmişlik tehlikesinin olabileceği
- 3.5 ile 4.4 puan aralığında ki bireylerin tükenmişlik durumu içinde oldukları
- 4.5 ile 5.4 puan aralığında ki bireylerin ciddi derecede tükenmişliğe sahip olduğu
- 5.5 üzeri puana sahip bireylerin ise profesyonel desteğe başvurmaları gerektiği yorumu yapılmaktadır.

Pines ve Aronson (1988) tarafından oluşturulan Tükenmişlik Ölçeğinin .90 olarak hesaplanan iç tutarlık katsayısı Çapri'nin 2006 yılında Türkçe'ye uyarlama çalışmasında .93 elde edilmiştir. Bu araştırma için yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısının .86 olduğu görülmüştür.

3.3.3. Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği.

Behar (1976) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemlerini ölçmeyi amaçlayan Preschool Behavior Questionnaire (PBQ) geliştirilmiştir. Kanlıkılınçer de bu ölçeği 2005 yılında Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği adıyla Türkçeye uyarlamıştır.

Ölçek 30 maddeden oluşmakta ve bu ölçekte öğretmenlerin öğrencilerini gözlemleyerek onların davranışlarına göre Doğru Değil (0), Bazen Doğru (1), Kesinlikle Doğru (2) ifadelerinden birini seçerek maddeleri doldurmaları istenmektedir. Seçilen maddelerle Endişeli-Ağlamaklı Olma, Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olma ve Kavgacı-Saldırganlık alt boyutları incelenmiştir. Bu alt boyutları temsil eden sorular kendi içinde hesaplanıp yorumlanmaktadır.

- Hareketli-Dikkatsiz Olma: 1, 2, 13, 21 olmak üzere dört maddeden oluşmaktadır.

- Kavgacı ve Saldırgan Olma: Bu alt boyutu içeren maddeler 3, 4, 5, 7, 8, 12, 16, 20, 22, 24, 26 ve 28'dir. Bu maddelere verilen cevaplar kendi içinde hesaplanmaktadır.
- Endişeli ve Ağlamaklı Olma: Bu alt boyut 6, 23, 9, 29, 19, 14, 25, 15, 10, 18, 17, 27, 11 maddelerini kapsamaktadır.

Ölçeğin 30. Maddesi “Sizce bu çocukta davranış sorunları var mıdır?” değerlendirme dışı bırakılmaktadır. Çocuğun ölçekten aldığı toplam puan eğer 17 ve üzerinde ise davranışların normalden saptığı düşünülmektedir (Kanlıkılınçer, 2005).

Ölçeğin geçerlik değeri 0.92 olarak elde edilmiş ve yapılan analizlerle maddeler arası geçerliğin pozitif yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kanlıkılınçer, 2005). Bu araştırma için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin güvenilirlik kat sayısının .90 olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın başlangıcı için Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kuruldan onay alınmıştır. Etik kuruldan gelen 29.11.2019 tarihli ve 2019-10 oturum sayılı yazılı onay ile Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğüne verileri toplayabilmek amacıyla ölçekleri uygulamak için izin başvurusu yapılmıştır (Ek 4 ve 5). Aynı zamanda ölçeklerin uygulanabilmesi için öğretmenlerin çocukları yeterince gözlemlemiş ve tanımış olmalarına dikkat edilmiştir. Bunun için ölçeklerin Eğitim-Öğretim yılının II. yarıyılında uygulanması uygun görülmüştür. Gerekli izinler alındıktan sonra kurumlara gidilmiş ilk olarak kurum yöneticileriyle görüşülerek araştırmanın amacı ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir. Yönetimin onayıyla öğretmenlerle görüşülmüş aynı bilgiler ve ölçeklerin nasıl doldurulacağı hakkında ek bilgiler verilmiştir. Katılımcıların onayıyla ölçekler teslim edilmiş ve bilgileri doldurmaları için bir hafta süre verilmiştir. Bu sürede öğretmenlerden çocukları gözlemleyerek sınıflarındaki her öğrenci için Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeğini ve kendileri hakkında bilgileri içeren Tükenmişlik Ölçeği Kısa Formunu doldurmaları istenmiştir. Bir haftanın sonunda öğretmenlerle görüşerek ölçekler teslim alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 18.0 veri analiz programı kullanılmıştır. Veri toplarken uygulanan anketleri analiz etmeden önce elde edilen verilerin dağılımının normallik durumuna ulaşmak amacıyla Kolmogorv-Simirnov testi uygulanmıştır.

Tablo 1*Kolmogorv-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testi Sonuçları*

	N	K-Smirnow Z ve Shapiro-Wilk	Skewness	Kurtosis	p
Tükenmişlik Ölçeği	32	,94	,97	2,25	,089
Davranış Sorunları Tarama Ölçeği	422	,233	2,04	4,93	,000*

*p<.05

Tablo 1’de görüldüğü gibi, toplam tükenmişlik düzeyinde 50’den az öğretmen olduğu için Shapiro-Wilk Testi ile normal dağılım gösterip gösterilmediğine bakılmış ve anlamlılık düzeyi $p>.05$ olması sebebiyle verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple ikili karşılaştırmalar yapılırken t testi testine başvurulurken ikiden fazla tanımlamaların olduğu karşılaştırmalarda varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bununla birlikte, yaş boyutunda bir gruptaki öğretmen sayısının farklı dağılımı nedeniyle varyans analizi (ANOVA) yerine Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Diğer yandan, Davranış Sorunları Tarama Ölçeği için ise Kolmogorov-Smirnow Z Testi ile normal dağılım incelenmiş ve $p<.05$ olduğu için ve Skewness ile Kurtosis katsayılarının ± 2 aralığında olmadığı için verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testine başvurulurken, ikiden fazla tanımlamaların olduğu karşılaştırmalarda Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmada belirlenen amaç ve alt amaçlara uygun doğrultuda toplanmış olan verilerin analizleri ve bu analizlerden elde edilen bulgulara uygun yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Kişisel Bilgi Formuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde Kişisel Bilgi Formuna yönelik olarak elde edilen demografik bilgiler hakkında tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	f	%
Yaş	20-30 yaş	10	31,3
	31-40 yaş	18	56,3
	41 yaş ve üzeri	4	12,5
Mesleki kıdem	0-5 yıl	10	31,3
	5-10 yıl	4	12,5
	10-15 yıl	13	40,6
	15-20 yıl	2	6,3
	20 yıl ve üzeri	3	9,4
Medeni durum	Evli	20	62,5
	Bekar	11	34,4
	Boşanmış	1	3,1
Çocuk sayısı	0	10	31,3
	1 çocuk	9	28,1
	2 çocuk	11	34,4
	3 çocuk ve üzeri	2	6,3
Sınıf mevcudu	10 ve altı	5	15,6
	10-20	19	59,4
	20-30	8	25,0

Tablo 2’de belirtildiği gibi oluşturulmuş olan örneklem grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin yaş, medeni durum, mesleki kıdem, çocuk sayısı ve sınıf mevcudu bilgileri yer almaktadır. Çalışmaya hepsi kadın 32 okul öncesi öğretmeni katılmaktadır. Araştırmada

yer alan öğretmenlerin 18 (%56,3) kişiden oluşan büyük çoğunluğu 31-40 yaş arası grupta yer alırken, 10 öğretmen (%31,3) 20-30 yaş aralığında, 4 (%12,5) okul öncesi öğretmenin 41 yaş ve üzerinin yer aldığı grupta olduğu görülmektedir.

Mesleki kıdemlerine göre 5 grupta ele alınan öğretmenlerden 13'ü (%40,6) 10-15 yıl arasında, 10 (%31,3) öğretmen en fazla 5 yıllık mesleki tecrübeye sahiptir. Kalan öğretmenlerin 4'ü (%12,5) 5-10 yıl, 3'ü(%9,4) 20 yıldan daha fazla çalışma hayatında bulunurken diğer 2 (%6,3) öğretmen 15-20 yıllık mesleki tecrübeye sahip olan grupta yer almaktadır.

Öğretmenlerin medeni durumları ve sahip oldukları çocuk sayısı bilgileri de araştırmada incelemeye alınmıştır. 20'si (%62,5) evli, 11'i (%34,4) bekâr olan öğretmen grubunda 1 (%3,1) öğretmenin evliliğini sonlandırmış olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Araştırmada yer alan 10 (%31,3) öğretmenin çocuk sahibi olmadığı bilgisine ulaşılma ile birlikte, tek çocuğa sahip 9 (%28,1) öğretmen, 2 çocuk sahibi olan 11 (%34,4) öğretmen, 3 veya daha fazla çocuğu olan 2 (%6,3) öğretmen olduğu bilinmektedir. Öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenci sayısına da araştırmada yer verilmiş ve büyük çoğunluğu 10-20 öğrenciye sahip olan grupta bulunan 19 (%59,4) öğretmenin oluşturulduğu görülmektedir. Kalan 12 öğretmenin 8'inde (%25,0) 20-30 öğrenci, 5'inin(%15,6) sınıfında 10'dan daha az öğrenci bulunmaktadır.

4.2. Tükenmişlik Ölçeğine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Tükenmişlik Ölçeği ile elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3

Tükenmişlik Düzeyi Ortalamaları

Tükenmişlik Boyutları	n	Minimum	Maximum	\bar{X}	ss
Duygusal tükenmişlik düzeyi	32	1,00	5,14	2,31	,93
Zihinsel tükenmişlik düzeyi	32	1,00	4,29	2,12	,65
Fiziksel tükenmişlik düzeyi	32	1,00	5,29	2,61	,93
Toplam Tükenmişlik düzeyi	32	1,00	4,90	2,34	,78

Tabloda görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerinin, duygusal tükenmişlik düzeyi ortalaması 2,31; zihinsel tükenmişlik düzeyi ortalaması 2,12; fiziksel tükenmişlik düzeyi ortalaması 2,61; toplam tükenmişlik düzeyi ortalaması ise 2,34 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan 2,4 altındaki puanlara sahip bireylerin tükenmişlik düzeylerinin çok düşük olduğunu; 2,5 ile 3,4 arası puana sahip bireyler için tükenmişlik tehlikesi içinde olabileceğini

yansıtmaktadır. Bu durumda araştırmaya dâhil olan okul öncesi öğretmenlerinin duygusal, zihinsel, toplam tükenmişlik düzeylerinin çok düşük durumda olduğu; fiziksel tükenmişlik düzeylerinin ise tükenmişlik tehlikesi içinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Grup	n	\bar{X}	ss
Toplam tükenmişlik	20-30 yaş arası	10	38,50	12,49
	31-40 yaş arası	18	52,89	16,25
	41 yaş ve üzeri	4	59,75	15,22
Duygusal tükenmişlik	20-30 yaş arası	10	11,90	3,84
	31-40 yaş arası	18	17,67	6,50
	41 yaş ve üzeri	4	20,00	7,53
Zihinsel tükenmişlik	20-30 yaş arası	10	12,50	3,66
	31-40 yaş arası	18	15,06	4,39
	41 yaş ve üzeri	4	19,50	3,87
Fiziksel tükenmişlik	20-30 yaş arası	10	14,10	5,95
	31-40 yaş arası	18	20,17	6,21
	41 yaş ve üzeri	4	20,25	5,19

Tabloda görüldüğü gibi, 20-30 yaş arası okul öncesi öğretmenlerinin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 38,50; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 11,90; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 12,50; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 14,10 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte 31-40 yaş arası okul öncesi öğretmenlerinin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 52,89; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 17,67; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 15,06; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 20,17 olarak bulunmuştur. Son olarak, 41 yaş ve üzeri okul öncesi öğretmenlerinin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 59,75; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 20,00; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 19,50; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 20,25 olarak bulunmuştur.

Tablo 5

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Yaş	n	Sıra ort.	sd	X²	p	Grupların Farklılığı
Toplam Tükenmişlik	20-30 yaş	10	10				20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında; 20-30 yaş arası ile 41-üzeri yaş arasında
	31-40 yaş	18	18,44	2	8,14	,017*	
	41 ve üzeri yaş	4	24				
Duygusal Tükenmişlik	20-30 yaş	10	9,75				20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında
	31-40 yaş	18	18,86	2	8,12	,017*	
	41 ve üzeri yaş	4	22,75				
Zihinsel Tükenmişlik	20-30 yaş	10	11,70				20-30 yaş arası ile 41-üzeri yaş arasında
	31-40 yaş	18	17,03	2	6,96	,031*	
	41 ve üzeri yaş	4	26,13				
Fiziksel tükenmişlik	20-30 yaş	10	10,20				20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında
	31-40 yaş	18	19,19	2	6,63	,036*	
	41 ve üzeri yaş	4	2,13				

*p<.05

Tablo 5'e göre araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; tüm alt boyutlarda ve toplam tükenmişlik düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın kaynağı incelendiğinde ise toplam tükenmişlik boyutunda 20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında ve 20-30 yaş arası ile 41-üzeri yaş arasında bulunanlarda; duygusal ve fiziksel tükenmişlik boyutunda 20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında bulunanlarda; zihinsel tükenmişlik boyutunda ise 20-30 yaş arası ile 41-üzeri yaş arasındaki okul öncesi öğretmenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu gözlenmektedir (p<.05). Tükenmişliğin tüm boyutlarında 41 yaş ve üzerinde olan okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve t testi Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Gruplar	n	\bar{X}	ss	t	p
Toplam tükenmişlik	1-10 yıl arası	14	39,36	11,49	-3,494	,002*
	11 yıl ve üzeri	18	56,94	15,85		
Duygusal tükenmişlik	1-10 yıl arası	14	12,07	3,75	-3,748	,001*
	11 yıl ve üzeri	18	19,33	6,44		
Zihinsel tükenmişlik	1-10 yıl arası	14	12,36	3,23	-3,047	,005*
	11 yıl ve üzeri	18	16,72	4,53		
Fiziksel tükenmişlik	1-10 yıl arası	14	14,93	5,44	-2,854	,008*
	11 yıl ve üzeri	18	20,89	6,16		

*p<.05

Tablo 6'da görüldüğü gibi, araştırma kapsamına dâhil olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre tükenmişlik durumları ile arasında fark olup olmadığı incelendiğinde, mesleki kıdemi 1-10 yıl arası olanların toplam tükenmişlik puan ortalaması 39,36; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 12,03; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 12,36; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 14,93 olarak bulunmuştur. Benzer şekilde, mesleki kıdemi 11 yıl ve üzeri olanların ise toplam tükenmişlik puan ortalaması 56,94; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 19,33; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 16,72; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 20,89 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda ise tükenmişliğin tüm boyutlarında mesleki kıdeme göre 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan okul öncesi öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<.05). Mesleki kıdemi yüksek olanların tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve t testi Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Gruplar	n	\bar{X}	ss	t	p
Toplam tükenmişlik	Evli	20	54,75	16,09	2,67	,012*
	Bekâr	12	40,08	13,10		
Duygusal tükenmişlik	Evli	20	18,55	6,60	3,03	,005*
	Bekâr	12	12,17	3,92		
Zihinsel tükenmişlik	Evli	20	16,10	4,60	3,03	,035*
	Bekâr	12	12,67	3,63		
Fiziksel tükenmişlik	Evli	20	20,10	5,94	2,16	,039*
	Bekâr	12	15,25	6,50		

*p<.05

Tablo 7’de belirtildiği gibi araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin medeni durumları ile tükenmişlik durumları arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmektedir. Medeni durumu evli olan öğretmenlerin toplam tükenmişlik puan ortalaması 54,75; duygusal tükenmişlik puan ortalaması 18,55; zihinsel tükenmişlik puan ortalaması 16,10; fiziksel tükenmişlik puan ortalaması ise 20,10 bulunmuştur. Bu durumun yanı sıra araştırmada yer alan bekâr öğretmenlerin toplam tükenmişlik puan ortalamaları 13,10; duygusal tükenmişlik puan ortalamaları 3,92; zihinsel tükenmişlik puan ortalamaları 12,67 ve fiziksel tükenmişlik puan ortalamaları ise 15,25 olarak bulunmuştur. Evli olan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bekar olan okul öncesi öğretmenlerine oranla her boyutta daha yüksek olduğu görülmektedir (p<.05).

Tablo 8

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Gruplar	n	\bar{X}	ss
Toplam tükenmişlik	Çocuğu olmayan	10	39,60	14,10
	1 çocuk	9	57,56	21,89
	2 çocuk ve üzeri	13	50,92	10,05
Duygusal Tükenmişlik	Çocuğu olmayan	10	12,10	4,18
	1 çocuk	9	19,89	8,65
	2 çocuk ve üzeri	13	16,69	4,59
Zihinsel tükenmişlik	Çocuğu olmayan	10	12,60	3,75
	1 çocuk	9	16,56	6,15
	2 çocuk ve üzeri	13	15,31	3,25
Fiziksel tükenmişlik	Çocuğu olmayan	10	14,90	7,11
	1 çocuk	9	21,11	7,72
	2 çocuk ve üzeri	13	18,92	3,95

Tablo 8’de araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenler içerisinde çocuğu olmayan öğretmenlerin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 39,60; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 12,10; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 12,60; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 14,90 olarak bulunmuştur. Tek çocuğu olan öğretmenlerin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 57,56; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 19,89; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 16,56; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 21,11 olarak bulunmuştur. İki ve daha fazla çocuk sahibi olan öğretmenlerin ise toplam tükenmişlik puanları ortalaması 50,92; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 16,69; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 15,31; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 18,92 olduğu bulunmuştur.

Tablo 9

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları		Kareler Ortalaması	Ortalamanın Karesi	F	p	Grupların Farklılığı
Toplam tükenmişlik	Gruplar Arası	1588,45	794,23	3,37	,048*	Çocuğu olmayanla 1 çocuğu olan arasında
	Grup içi	6833,54	235,64			
	Toplam	8422,00				
Duygusal tükenmişlik	Gruplar Arası	293,66	146,83	4,22	,025*	Çocuğu olmayanla 1 çocuğu olan arasında
	Grup içi	1008,56	34,78			
	Toplam	1302,22				
Zihinsel tükenmişlik	Gruplar Arası	79,48	39,74	2,075	,144	
	Grup içi	555,39	19,15			
	Toplam	634,87				
Fiziksel tükenmişlik	Gruplar Arası	191,76	95,88	2,48	,101	
	Grup içi	1118,71	38,58			
	Toplam	1310,47				

*p<.05

Tablo 9’da yer alan bilgilere göre araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılık durumları incelendiğinde toplam tükenmişlik ve duygusal tükenmişlik puanlarında çocuk sayısına göre anlamlı farklılık olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Farklılığın kaynağına bakıldığında ise toplam tükenmişlik puanlarında ve duygusal tükenmişlik alt boyutunda çocuk sahibi olmayan öğretmenler ile tek çocuk sahibi olan öğretmenler arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmektedir (p<.05). Her iki durumda da tek çocuğu olan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sahibi olmayan okul öncesi öğretmenlerine kıyasla daha yüksek düzeyde tükenmişliğe sahip oldukları bilgisine ulaşılmaktadır.

Tablo 10

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarında Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Mevcuduna Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları	Gruplar	n	\bar{X}	ss
Toplam tükenmişlik	10 öğrenci altı	5	37,80	6,94
	10-20 öğrenci	19	53,68	16,28
	20 öğrenci üzeri	8	45,87	18,27
Duygusal Tükenmişlik	10 öğrenci altı	5	12,00	3,39
	10-20 öğrenci	19	17,58	6,40
	20 öğrenci üzeri	8	15,37	7,46
Zihinsel tükenmişlik	10 öğrenci altı	5	11,40	2,79
	10-20 öğrenci	19	16,32	4,46
	20 öğrenci üzeri	8	13,37	4,27
Fiziksel tükenmişlik	10 öğrenci altı	5	14,40	1,52
	10-20 öğrenci	19	19,79	6,72
	20 öğrenci üzeri	8	17,12	7,16

Tablo 10'da yer alan bilgilere göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri içerisinde 10 öğrenciden daha az sınıf mevcuduna sahip öğretmenlerin toplam tükenmişlik puanları ortalaması 37,80; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 12,00; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 11,40; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 14,40 olarak bulunmuştur. 10-20 öğrenci aralığında sınıf mevcuduna sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin ise toplam tükenmişlik puanları ortalaması 53,68; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 17,58; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 16,327; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 19,79 olarak bulunmuştur. Sınıfında 20 öğrenciden daha fazla mevcuda sahip öğretmenlerinse toplam tükenmişlik puanları ortalaması 45,87; duygusal tükenmişlik puanı ortalaması 15,37; zihinsel tükenmişlik puanı ortalaması 13,37; fiziksel tükenmişlik puanı ortalaması ise 17,12 olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Tablo 11

Tükenmişlik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Mevcuduna İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Tükenmişlik Boyutları		Kareler Ortalaması	Ortalamanın Karesi	F	p	Grupların Farklılığı
Toplam tükenmişlik	Gruplar Arası	1120,22	560,11	2,22	,126	
	Grup içi	7301,78	251,79			
	Toplam	8422,00				
Duygusal tükenmişlik	Gruplar Arası	129,71	64,86	1,60	,218	
	Grup içi	1172,51	40,431			
	Toplam	1302,22				
Zihinsel tükenmişlik	Gruplar Arası	117,69	58,85	3,30	,051	
	Grup içi	517,18	17,83			
	Toplam	634,87				
Fiziksel tükenmişlik	Gruplar Arası	129,24	64,62	1,59	,222	
	Grup içi	1181,23	40,73			
	Toplam	1310,47				

*p<.05

Tablo 11’de yer alan bilgilere göre araştırmaya katılmış olan okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin eğitim vermekte olduğu sınıf mevcuduna göre farklılık durumları incelendiğinde toplam tükenmişlik ve tükenmişliğin alt boyutlarından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmadığı bilgisine ulaşılmaktadır (p>.05).

Tablo 12*Çocukların Demografik Bilgileri*

Demografik Değişken	Alt Değişkenler	f	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	226	53,6
	Erkek	196	46,4
	Toplam	422	
Kardeş sayısı	0 (tek çocuk)	176	41,7
	1	193	45,7
	2 ve üzeri	52	12,3
	Toplam	422	
Anne-Babanın birlikte olması	Evet	403	95,5
	Hayır	19	4,5
	Toplam	422	
Aile sosyoekonomik düzeyi	İyi	204	48,3
	Orta	193	45,7
	Düşük	25	5,9
	Toplam	422	

Tablo 12’de araştırmaya katılmış olan 32 öğretmenin sınıfında eğitim gören 3-6 yaş grubu 422 öğrenciye ait cinsiyet, kardeş sayısı, anne- babanın birliktelik durumu ve ailenin sosyoekonomik durumu bilgileri yer almaktadır. 226’sı(%53,6) kız olan bu çalışma grubunun 176 (%41,7) kişilik kısmı tek çocuk iken 193 (%45,7) kişiyi kapsayan büyük çoğunluğu bir kardeşe sahiptir. Kalan 52 (%12,3) kişinin 2’den fazla kardeşi olduğu bilgisi tabloda yer almaktadır. Çocukların 403’ünün (%95,5) anne babası evliliklerini sürdürürken, 19 (%4,5) çocuğun anne babası var olan evliliklerini sonlandırmıştır. 204 (%48,3) öğrencinin aile sosyoekonomik düzeyi iyi, 193 (%45,7) kişinin orta ve kalan 25(%5,9) kişinin düşük düzeyde olduğu tabloda belirtilmektedir.

4.3. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeğine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeğine yönelik bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 13

Davranış Sorunları Tarama Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çocukların Cinsiyetine Göre İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Davranış Sorunları	Cinsiyet	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Davranış sorunları	Kız	226	179,65	40600,00	14949,00	-5,825	,000*
	Erkek	196	248,23	48653,00			
Kavgacı saldırgan	Kız	226	186,29	42100,50	16449,50	-4,757	,000*
	Erkek	196	240,57	47152,50			
Endişeli ağlamaklı	Kız	226	190,10	42962,50	17311,50	-4,254	,000*
	Erkek	196	236,18	46290,50			
Aşırı hareketli dikkatsiz	Kız	226	186,80	42217,00	16566,00	-4,868	,000*
	Erkek	196	239,98	47036,00			

*p<.05

Tablo 13’de okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunları ve alt boyutlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmektedir (p<.05). Araştırmada yer alan okul öncesi dönem çocuklarından erkek çocukların davranış sorunları sergileme düzeylerinin genel düzeyde ve tüm alt boyutlarda kız çocuklarına oranla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 14

Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Ebeveyn Birliktelik Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Davranış Sorunları	Ebeveynlerin birliktelik durumu	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Davranış sorunları	Evet	403	209,83	84560,00	3154,00	-1,313	,189
	Hayır	19	247,00	4693,00			
Kavgacı saldırgan	Evet	403	210,28	84741,00	3335,00	-,991	,322
	Hayır	19	237,47	4512,00			
Endişeli ağlamaklı	Evet	403	209,40	84389,50	2983,50	-1,788	,074
	Hayır	19	255,97	4863,50			
Aşırı hareketli dikkatsiz	Evet	403	209,77	84537,00	3131,0	-1,463	,143
	Hayır	19	248,21	4716,00			

*p<.05

Tablo 14’te ebeveynlerin birliktelik durumlarının çocuklarda oluşan davranış sorunları ve bu sorunların alt boyutları arasında anlamlı farklılığa sebep olup olmadığına dair veriler

yer almaktadır. Bu verilerin incelenmesi sonucunda çocuklarda oluşan davranış sorunları ve alt boyutları ile ailenin birliktelik durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemektedir ($p>.05$).

Tablo 15

Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Ailenin Sosyoekonomik Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Davranış Sorunları	Sosyoekonomik düzey	n	Sıra ort.	Sd	X ²	p
Davranış sorunları	İyi	204	208,37			
	Orta	193	211,08	2	1,569	,456
	Düşük	25	240,34			
Kavgacı saldırgan	İyi	204	206,36			
	Orta	193	211,05	2	4,180	,124
	Düşük	25	256,98			
Endişeli ağlamaklı	İyi	204	209,55			
	Orta	193	211,96	2	,378	,828
	Düşük	25	223,90			
Aşırı hareketli dikkatsiz	İyi	204	214,32			
	Orta	193	206,98	2	,724	,696
	Düşük	25	223,34			

* $p<.05$

Tabloda görüldüğü gibi çocuğun davranış problemi gösterme düzeyi ve alt boyutlarında ailenin içinde bulunduğu sosyoekonomik duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 16

Davranış Sorunları ve Alt Boyutlarının Çocuğun Sahip Olduğu Kardeş Sayısına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Davranış Sorunları	Çocuğun kardeş sayısı	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
	0 (tek çocuk)	177	219,31			
Davranış sorunları	1	193	199,48	2	3,81	,148
	2 ve üzeri	52	229,51			
	0 (tek çocuk)	177	219,40			
Kavgacı saldırgan	1	193	203,22	2	1,83	,40
	2 ve üzeri	52	215,34			
	0 (tek çocuk)	177	225,62			
Endişeli ağlamaklı	1	193	195,00	2	7,86	,02*
	2 ve üzeri	52	224,65			
	0 (tek çocuk)	177	217,97			
Aşırı hareketli dikkatsiz	1	193	204,95	2	1,27	,529
	2 ve üzeri	52	213,79			

*p<.05

Tablo 16’da görüldüğü gibi, davranış problemi gösterme düzeyi ve alt boyutlarında çocuğun sahip olduğu kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis Testi sonucunda davranış problemi gösterme düzeyi ve alt boyutlarında kardeş sayısına göre endişeli ve ağlamaklı olma durumu haricinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Endişeli ve ağlamaklı olma durumunda ise kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<.05). Farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmış ve farkın kaynağının kardeşi olmayan ve tek kardeşi olan çocuklardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Kardeşi olmayan çocukların bir kardeşi olanlara göre daha endişeli ve ağlamaklı olma davranışını daha sık sergilediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 17*Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları*

Boyutlar		Davranış sorunları düzeyi	Kavgacı-saldırgan olma	Endişeli-ağlamaklı olma	Aşırı hareketli-dikkatsiz olma
Duygusal tükenme	r	,055	,075	,011	,029
	p	,270	,125	,830	,556
	n	422	422	422	422
Zihinsel tükenme	r	-,06	-,047	-,05	,007
	p	,216	,332	,306	,888
	n	422	422	422	422
Fiziksel tükenme	r	,056	,081	-,004	,050
	p	,249	,095	,941	,309
	n	422	422	422	422
Toplam tükenmişlik	r	,055	,078	-,004	,039
	p	,261	,109	,93	,427
	n	422	422	422	422

*p<.05

Tablo 17’de görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyi ve alt boyutlarının, sınıflarındaki çocukların davranış sorunları düzeyi ile alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde herhangi bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Tartışma

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin sınıflarında eğitim gören 3-6 yaş grubu öğrencilerinin davranış sorunlarına etkisinin incelenmiş olduğu bu araştırmadan elde edilen sonuçlar konuyla ilgili alan yazında yer alan çalışmalarla birlikte ele alınıp sunulmuştur.

Araştırmada ulaşılan bulgularda evli olan okul öncesi öğretmenlerinin bekâr olan öğretmenlere oranla hem toplam tükenmişlik düzeylerinde hem de diğer tüm alt boyutlarda daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Araştırmanın sonucunu destekler nitelikte Biçen (2014) yeni atanan öğretmenlerle birlikte tükenmişlik sendromu üzerine yapmış olduğu çalışmada evli öğretmenlerin tükenmişlik yaşama durumlarının bekâr öğretmenlere oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Evli olan öğretmenlerin üzerlerinde bulunan sorumluluğun daha fazla olduğunun düşünülmesi, hayatı paylaştığı kişiye olan sorumluluğu ve o hayatı ortak yürütme çabasının tükenmişliği tetiklemekte etkili olduğu düşünülmektedir. Bu bulgunun aksine Tuzcu (2020) ve Başören (2005) rehberlik öğretmenleriyle yürütmüş oldukları araştırmalarında bekâr öğretmenlerin, evli öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde tükenmişlik durumuna sahip olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Aydemir (2021) de çalışmasıyla bekâr öğretmenlerin tükenmişlik yaşama düzeylerinin evlilere oranla daha yüksek olduğu bilgisini çalışmasıyla desteklemektedir. Bu sonuca benzer nitelikteki bir diğer çalışmada da Toplu (2012) bekâr öğretmenlerin evli ve boşanmış öğretmenlere göre daha yüksek tükenmişlik gösterdikleri; bunun yanı sıra evli öğretmenlerin de boşanmış öğretmenlere kıyasla daha yoğun tükenmişlik yaşadıklarını belirlemiştir. Bununla birlikte alan yazına bakıldığında farklı öğretmenlik alanlarıyla yürütülmüş olan çalışmalarda medeni durum ve tükenmişlik arasında anlamlı farklılıkların gözlenmediği araştırmalara rastlanmaktadır. Akman (2019), Becet (2019), Ekici (2017) ve Yıldız (2021) yapmış olduğu araştırmada medeni durumun tükenmişliği etkilemediği bilgisini savunmaktadır. Karaaslan (2020) beden eğitimi öğretmenleriyle, Şencan (2019) sınıf öğretmenleriyle, Akten (2007) ile birlikte Kumcağız, Demir ve Karadaş'ın (2017) da rehber öğretmenlerle yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin medeni durumlarının tükenmişlik düzeyleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bütün bu bulgular ışığında, evli olan okul öncesi öğretmenlerinin bekâr olan öğretmenlere oranla hem toplam tükenmişlik düzeylerinde hem de diğer tüm alt boyutlarda daha yüksek olmasının, bu araştırmanın örneklem grubunda yer alan

öğretmenlerin tümünün kadın olmasından ve içinde bulunduğumuz toplumun kültürel yapısından kaynaklı olarak kadınların evdeki sorumluluğunun fazla oluşuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yapısı gereği daha verici olan kadınların özellikle annelik sorumluluğu da işin içine girdiğinde hem ev, aile hayatı hem de bunun yanında mesleki hayatındaki durumlarla başa çıkması evli öğretmenlerin bekar olanlara oranla daha fazla tükenmişlik yaşamalarına etken olmaktadır.

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarının tükenmişlik düzeyleri ve alt boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa neden olduğu anlaşılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin, toplam tükenmişlik boyutunda 20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında ve 20-30 yaş arası ile 41 üzeri yaş arasında; duygusal ve fiziksel tükenmişlik boyutunda 20-30 yaş arası ile 31-40 yaş arasında; zihinsel tükenmişlik boyutunda ise 20-30 yaş arası ile 41 üzeri yaş arasındaki okul öncesi öğretmenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu gözlenmektedir. Bu farklılıklarda anlamlılık bulunan gruplar arasında yaşın büyük olduğu tarafın tükenmişliğinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Her yaş grubunun tükenmişlik düzeyleri ayrıca incelendiğinde 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin diğer öğretmenlerden toplam ve tüm alt boyutlardaki tükenmişlik durumlarında en yüksek orana sahip çıktığı gözlenmektedir. Atabay (2020), Dinçerol (2013) ve Biçen'in (2014) yapmış olduğu araştırmalarda ise bu araştırmada elde edilen sonuçlara paralellik gösterir şekilde öğretmenlerin yaşları ilerledikçe tükenmişlik durumlarının da yaşlarıyla orantılı olarak arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuçların aksine Ergül (2020) genç öğretmenlerin yaşamış olduğu mesleki tükenmişlik halinin daha yaşlı öğretmenlere oranla daha fazla olduğunu savunurken; Güler (2021), Solak (2020), Özcan (2019) ve Kocaman (2018) yaptığı araştırmada birbirini destekler nitelikte sonuçlara ulaşmış ve yaş faktörünün tükenmişliğe dair bir etkisi olmadığı bilgisini savunmuştur.

Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin mesleki kıdeme göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik olarak ise yaş grubuna göre yapılan incelemeye benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Toplanan verilerin incelenmesinde tükenmişliğin tüm boyutlarında mesleki kıdeme göre 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan okul öncesi öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Meslek hayatının ilk dönemlerini atlatmış olan bu öğretmen grubunun iş hayatının başında olan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığı bilgisine ulaşılmaktadır. Toplu (2012) okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin katıldığı ve tükenmişlik düzeylerini incelediği çalışmasında mesleki kıdemleri artan öğretmenlerin duyarsızlaşma ve tükenmişlik düzeylerinin arttığını ifade etmektedir. Bu bulgunun aksine Solak (2020) ve Tuzcu (2020) meslek hayatının ilk yıllarında

olan öğretmenlerin tükenmişlik durumlarının mesleki tecrübesi ileri düzeyde olan öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Akman (2019), Başören (2005) ve Dincerol (2013) ise yapmış oldukları çalışmalarda birbirini destekler nitelikte sonuçlara ulaşarak mesleki kıdemın tükenmişlik üzerinde etkisi olmadığı bilgisine ulaşmıştır. Alzahmi, Belbase ve Hosani (2022) meslekte geçirilen süre boyunca iş hayatında kurulmuş olan arkadaşlık ilişkilerinin tükenmişliği etkilediği sonucuna ulaşmaktadır. Kurulmuş olan ilişkinin sağlam, baskıdan uzak ve destekler nitelikte olduğu ilişkilerin olumlu etkide bulunduğu belirtilmektedir. Bruce (2009) kişide meydana gelen tükenmişliğin aslında hiç oluşmadan önlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca Babb, Sokal ve Trudel (2022) yürütmüş oldukları çalışmada yönetici konumundaki bireylerin meslekte yer alan diğer çalışanlara uygun şekilde psikolojik olarak destek sağlaması durumunda tükenmişliğin azaldığı sonucunu elde etmişlerdir. Verilecek olan bu desteğin kişide tükenmişliğin oluşumunu engellemesi, daha enerjik ve anlayışlı olma haliyle birlikte iş isteğini de beraberinde getirerek iş verimliliğini arttırdığı düşünülmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak bireylerde oluşabilecek mesleki tükenmişliğin en alt seviyede tutulabilmesi için önlemler alınması gerektiği, bireyin meslekte geçirdikleri süre zarfında onların yaşama ihtimali olan sorunlar ile baskıların önemi üzerinde durulmasının ve iş yerinde geçirilen sürecin daha konforlu hale getirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılmış olan okul öncesi öğretmenlerinin sahip oldukları çocuk sayısının tükenmişlik düzeyleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığa toplam tükenmişlik düzeyi ve duygusal tükenmişlik alt boyutunda rastlanmış olup; tek çocuk sahibi olan öğretmenlerin içinde buldukları tükenmişlik düzeyinin, hiç çocuk sahibi olmayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek oranda olduğu bilgisi elde edilmektedir. Bu durumun aksine Tuzcu (2020), çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin iki ve daha fazla çocuk sahibi olan öğretmenlere göre tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmaktadır. Becet (2019), Kocaman (2018) ve Toplu (2012) okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerini birlikte ele alarak sürdürmüş olduğu çalışmasında öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısının tükenmişlik düzeylerine herhangi bir etkisinin olmadığı bilgisine varılmıştır. Çocuk sahibi olan okul öncesi öğretmenlerinin olmayanlara göre duygusal ve toplam tükenmişlik düzeylerinin fazla çıkmasının nedeninin, sahip oldukları çocukların sorumluluklarının üzerlerinde olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Toplanan verilerden elde edilen bulgular incelendiğinde sınıflarda bulunan çocuk sayısının okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir. Bu sonucu Kocaman'ın (2018) özel eğitim

okullarında görev yapan öğretmenlerle ve Kaya'nın (2018) da okul öncesi öğretmenleriyle ayrı ayrı yürütmüş oldukları çalışmalar desteklemektedir. Çalışmaların sonucunda öğretmenlerin sınıflarında bulunan çocuk sayısının tükenmişlik düzeylerinde herhangi bir farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun aksi yönde Alkeveli (2021) okul öncesi öğretmenleriyle birlikte yürütmüş olduğu çalışmada sınıf mevcudu kalabalık olan öğretmenlerin tükenmişliklerinin daha fazla olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Tümkaya (2005) da araştırmasında öğretmenlerin sınıf mevcudunun artmasıyla birlikte tükenmişlik durumunun arttığı bilgisini desteklemektedir.

Çocuk davranış problemleri ve cinsiyet değişkeni birlikte ele alındığında erkek çocukların kız çocuklara oranla daha sık problem davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum davranış sorunlarının kavgacı saldırgan olma, endişeli ağlamaklı olma ve aşırı hareketli olma alt boyutlarına göre ayrıca ele alındığı takdirde yine aynı sonuca ulaşılmaktadır. Erkek çocukların kız çocuklara kıyasla daha yüksek düzeyde problem davranış sergiledikleri bilgisi elde edilmektedir. Alan yazın incelendiğinde Akıtürk (2020), Derman ve Başal (2013) Tarkoçin (2014), Vural'ın (2019), yürütmüş olduğu araştırmalardan elde edilen sonuçların çocukların sergilemiş olduğu davranış problemlerinin ve bu problemlerin alt boyutlarının erkek çocuklarda daha sık görüldüğü sonucuna ulaşılmış olması, bu çalışmada ki bulgular ile paralellik göstermektedir. Davranış problemleri alt boyutlarına göre cinsiyetle birlikte ayrıca ele alındığında; Dursun (2010) ve Kanlıkılınçer (2005) aşırı hareketli ve dikkatsiz olma davranışıyla kavgacı saldırgan olma davranışı alt boyutlarında erkek çocuklarda bu problem durumlarına daha sık rastlandığı, endişeli ağlamaklı olma boyutunda cinsiyete göre bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu araştırmada kullanılan farklı bir ölçekle çalışan Kartal (2019) davranış problemlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit etmiştir. Kız çocukların erkek çocuklara oranla içe yönelim davranış sorunlarını daha sık sergiledikleri bilgisine rastlanmaktadır. Bu bilgiler sonucunda cinsiyete göre belirlenmiş olan farklılıkların genel olarak toplumda kız ve erkek çocuklara verilmiş toplumsal cinsiyet rollerinin ve aile tutumunun etkisine göre şekillendiği düşünülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda erkek çocukların daha fazla problem davranış sergiledikleri sonucunun çıkması; ailelerin kız çocuklara daha fazla koruyucu tutum sergileyerek erkek çocuklara göre eve bağlılıklarının fazla olması, kızların davranışlarının topluma uygun olacak şekilde sınırlandırıldığı ve kız çocuklara toplumsal baskının daha fazla yansıtılması durumlarıyla açıklanabilmektedir. Toplum tarafından erkek çocuklara biçilen rollere bakıldığında; erkek çocuklarının istediğini yapmakta özgür oldukları, kısıtlamayan tutumlar sergilendiği, kavgacı ve daha saldırgan olmaları ve bunu dışarı yansıtılmalarının sorun

görülmediği, aşırı hareketli olmalarının normal görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu sebeple erkek çocuklarda davranış problemlerine daha sık rastlandığı düşünülmektedir. Ulu (2018) ve Eratay (2011) ise bu sonuçlardan farklı olarak çocukların cinsiyet değişkeni ve sergilemiş oldukları davranış problemleri arasında herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı bilgisine ulaşmıştır.

Elde edilen bulgulardan çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı ve davranış problemleri alt boyutları özel olarak incelendiğinde kavgacı saldırgan olma ve aşırı hareketlilik-hiperaktivite davranışı boyutları arasında bir farklılığa rastlanmamaktadır. Endişeli ağlamaklı olma davranışında ise tek çocuk olanların kardeş sahibi olan çocuklara göre daha sık bu tarz davranışlar sergilediği bilgisi elde edilmektedir. Bir kardeş sahibi olan çocukların ise iki ve daha fazla kardeşe sahip olanlara oranla endişeli ağlamaklı olma halini çok daha fazla oranda gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Tarkoçin (2014), Ulu (2018), Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) kardeş sayısı ve çocuk davranış problemleri alt boyutlarının ortalama puanları ele alındığında bu iki durum arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bilgisine ulaşmıştır. Dursun (2010) sorunlu davranışları alt boyutlarıyla ele alarak incelediği çalışmasında endişeli ağlamaklı olma boyutunda üç kardeş sahibi olan çocukların bu davranışları sergilerken kardeş sahibi olmayan çocuklarda bu durumun diğer gruplara göre en az gözlenen grup olduğu bilgisine ulaşmaktadır. Diğer alt boyutlar ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık olmadığı bilgisi yer almaktadır.

Çocukların davranış problemleri ve anne-babanın birliktelik durumunun incelenmesi sonucunda ebeveyn birlikteliğine göre davranış problemleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir. Yüksel (2019), anne babanın evlilikteki uyumunun çocuğun davranış problemi sergilemesiyle ters yönlü ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Bu durum evlilik içi uyumu sağlayamamış olan çiftlerin çocuklarının daha sık davranış problemi sergilediği şeklinde açıklanmaktadır.

Çocukların sergilemiş olduğu davranış problemleri ve alt boyutlarıyla içinde buldukları aile yapısının sosyoekonomik durumu ayrı olarak ele alındığında toplanan veriler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmektedir. Dursun'un (2010) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda ailenin sosyoekonomik düzeyinin çocuk davranış problemine herhangi bir etkisinin olmadığı bilgisi araştırmanın ulaşılmış olduğu sonuçla paralellik göstermektedir. Akıtürk (2020) sosyoekonomik düzeyin içe yönelim davranış sorunlarıyla birlikte bir farklılık göstermediğini belirtirken; düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerde yetişen çocukların diğer gruplara göre daha fazla dışa yönelim davranış problemleri gösterdiklerini savunmaktadır.

Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile sınıflarındaki çocukların davranış sorunları arasında herhangi bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bunun altında yatan sebepler arasında araştırma kapsamındaki öğretmenlerin yer aldığı grubun tamamen kadınlardan oluşmuş olması ve bu etkeninde içgüdüsel olarak anaçlıkla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Türk kadınlarının her zaman aile, çocuk, iş ve sorumluluklarını kendine ait her durumun önüne alarak önceliği karşı tarafa verdiği düşünüldüğünde, tükenmişlik duygularını sınıfa ve çocuklara yansıtmadıkları anlaşılmaktadır. İçinde yaşadığı tükenme, yorgunluk ve çöküş durumlarını sınıftaki çocuklara ve işine yansıtmıyor olmasının da okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile sınıflarındaki çocukların davranış sorunları arasında herhangi anlamlı bir ilişkinin bulunmamış olmasının sebebi olabileceğini düşündürmektedir. Kanlıkılınçer (2005) de yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin sahip olduğu mesleki kıdem, medeni durum, cinsiyet gibi değişkenlerin çocukların sergilediği davranış problemlerine herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmaktadır. Ancak bu durumun aksine Özdemir (2009) çocukların sergilediği davranış problemlerinin öğretmenlerde oluşan tükenmişlik durumunu etkilediğini savunmaktadır. Öğrencilerin sergilediği davranışlara yönelik kullanılacak olan davranış değiştirme stratejilerinin doğru seçilmiş olması çok önemlidir. Yanlış bir kararla çocuğun sergilediği problem davranış pekiştirilebilmektedir. Bu durumda da sorun oluşturan durum devam etmekte sınıftaki atmosfer, ders sürecinin işleniş olumsuz etkilenmektedir. Süregelen bu olumsuz işleyiş öğretmenin kendisini kötü hissetmesi, kendi kendine oluşturacağı baskı ve davranışların devamlılığını engelleyememiş olması kendini yetersiz hissederek tükenmişlik yaşamasına sebep olmaktadır.

Çocukların öğretmenle ilk tanışmaları okul öncesi eğitim dönem içerisinde gerçekleşmektedir. Bu tanışma çocuğun zihninde oluşacak olan öğretmen tanımında önemli rol oynamaktadır. Öğretmenin mesleğinde huzurlu hissetmesi, mesleğe olan isteğinde sorun yaşamaması, işini sevmesi, çalışma arkadaşlarıyla iletişimin iyi olması çocuklara da olumlu yönde yansımaktadır. Yalnızlaşmayan kendini kurumun bir parçası gibi hisseden öğretmenin mesleğine olan bağlılığı ve çocuklara göstereceği ilgide artacaktır. Bu da tükenmişliğin engellenmesine sebep olmaktadır (Saka ve Coşkun, 2020).

Öneriler

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve sınıflarındaki çocukların davranış problemleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma yürütülürken Bursa ilinin Nilüfer, Yıldırım, Osmangazi ilçelerinden bazı okullar seçilmiş ve bu okullardaki

öğretmen ve öğrencilerle çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırmanın sonucunun genellenebilirliğinin artırılması amacıyla farklı illerde görev yapan daha fazla okul öncesi öğretmene ulaşılması sağlanarak çalışmanın geliştirilmesi önerilebilir.

2. Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile sınıfındaki çocukların sergilemiş oldukları davranış problemleri arasındaki ilişkiye yönelik derinlemesine inceleme yapabilmek için gözlem ve görüşmelerin yapılacağı nitel çalışmalar yapılabilir.

3. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve yaşları büyük olan okul öncesi öğretmenlerine, hizmetlerine göre tatmin edici başarı ödülleri verilmesi ile motivasyonlarının artırılmasının tükenmişlik düzeylerini düşürebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Agyapong, B., Obuobi-Donkor, G., BurbacK, L., Wei, Y. (2022). Stress, burnout, anxiety and depression among teachers: A scoping revie. *International journal of environmental research and public Health*,19(17)
- Akay, M. K. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve örgütsel güven algıları arasındaki ilişkinin analizi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Akgül, Ö. (2020). *Okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Akıtürk, H. K. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin problem davranışlara ilişkin görüşleri ile çocukların problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Akman, B., Baydemir, G. ve Akyol, T. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları sorun davranışlara ilişkin düşünceleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(2), 1715–1731.
- Akman, T. (2019). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve mesleki doyumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akten, S. (2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Akyürek, M. İ. (2020). Öğretmenlerde tükenmişlik. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37,35-47
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, S. O. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun İli Örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 93–110.
- Alkeveli, S. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile örgüt iklimi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Alzahmi, E. A., Belbase S. & Hosani, M. A. (2022). Teacher burnout and collegiality at the workplace in Higher Education Institutions in the Arab Gulf Region. *Education Sciences*,

12(718),1-2.1 <https://doi.org/10.3390/educsci12100718>

- Ankay, A. (1992). *Ruh sağlığı ve davranış bozuklukları*. Turhan Kitabevi Yayıncılık
- Atabay, E. (2020). *Tükenmişlik ile iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi: anaokulu öğretmenleri örnekleme*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Aydemir, F. S. (2021). *Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin işe bağlılık ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Babb, J., Sokal, L. & Trudel, L. E. (2022). This is us: Latent Profile Analysis of Canadian Teachers' Burnout during the COVID-19 Pandemic. *Canadian Journal of Education*, 45(2), 555–585. <https://doi.org/10.53967/cje-rce.v45i2.5057>
- Başören, M. (2005). *Çeşitli değişkenlere göre rehber öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Zonguldak ili örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Karaaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Becet, A. (2019). *Öğretmenlerde tükenmişlik sendromu ve sigara içme arzusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Biçen, H. (2014). *Yeni atanan öğretmenlerde tükenmişlik sendromu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Birkan, R. (2020). *Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin iş yaşam dengeleri üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Bottani, J., Duran, C., Pas, E., & Bradshaw, C. (2019). Teacher stress and burnout in urban middle schools: Associations with job demands, resources, and effective classroom practices. *Journal of School Psychology*, 77, 36-51
- Börekçi, B. (2017). *Okul öncesi çocuklarda dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtilerinin, davranışsal, sosyal problemler, Aile İşlevselliği ve Ebeveyn Tutumları ile İlişkilerinin Değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Bruce, S. P. (2009). Recognizing stress and avoiding burnout. *Currents in Pharmacy*

Teaching and Learning, 1, 57–64. doi:10.1016/j.cptl.2009.05.008

- Can, H. (2015). *Babanın çocuk davranış problemleri ve iyi olma hali üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Çelik, F. (2016). *Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerde tükenmişlik(Adıyaman İli Örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 255–269.
- Çullu, H. (2010). *İlköğretim çağında davranış bozukluğu görülen çocuklarda resim-iş eğitimi yolu ile yaratıcılığın uyarılması ve değişim süreçlerinin izlenmesi*. (Publication No. 28531110) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Davis, A.N. & Qi, C.H. (2020). A longitudinal examination of language skills, social skills, and behavior problems of preschool children from low-income families. Hammill Institute on Disabilities. *Psychological Bulletin*, 101, 213–232. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.101.2.213>
- Derman, M. T. ve Başal, H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144–144. doi:10.17539/aej.21812
- Dincerol, C. (2013). *Tükenmişlik sendromunun mesleki tükenmişlik ve iş tükenmişliği açısından incelenmesi: öğretmenler üzerine bir uygulama*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, A. (2020). *Mesleki özdeşleşme ile tükenmişlik ilişkisinde iş yükü algısı ve psikolojik dayanıklılığın aracı rolü*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Edu-Valsania, S., Laguia, S., & Moriano, J. (2022). Burnout: A review of theory and measurement. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 19(3), 1780. <https://doi.org/10.3390/ijerph19031780>.

- Ekici, F. Y. (2017). Mesleki tükenmişlik açısından okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 247-273. doi:10.18506/anemon.289246.
- Ekinci, E. ve Burgaz, B. (2009). İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okuldan kaynaklanan nedenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91–110.
- Eratay, E. (2011). Okul öncesi çocuklarda davranış problemleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(3), 2347–2362.
- Ergül, P. T. (2020). *Öğretmenlerin örgütsel sessizlik ve mesleki tükenmişlikleri arasındaki ilişki ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Fındıcaklı, Ö. (2020). *Bipolar ve ilişkili bozukluklar tanılı hastalarda mizaç, yeme bozuklukları ve kognitif fonksiyonlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. TC. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Fabelico, F., Afala, B. (2020). Perseverance and passion in the teaching profession: teachers' grit, self-efficacy, burnout, and performance, *Journal of Critical Reviews*,
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159–165.
- Güler, B. (2021). *Özel Eğitim Okulunda çalışan öğretmenlerin genel öz yeterlik ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Hasokawa, P., Katsura, T. (2018). Effect of socioeconomic status on behavioral problems from preschool to early elementary school – A Japanese longitudinal study. *Plos One*, 13(5), 1-23.
- Işık, H. K. (2018). Çalışan/çalışmayan ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları ve bu tutumların 5-6 yaş grubu çocukların davranış problemleri ile ilişkisinin incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- İman, E. D. (2013). Çocuklar için sosyal problem çözme ölçeğinin 6 yaş grubu için Türkiye uyarlaması ve okul öncesi davranış problemleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 479–498.
- Kanlıkılınçer, P. (2005). *Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği: geçerlik güvenirlik*

- çalışması*. (Publication No. 28531110) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]i, Marmara Üniversitesi.
- Karaaslan, İ. (2020). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik, iş doyumunu ve yaşam doyumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul.
- Kartal, B. (2019). *Okul öncesi dönemi çocuklarında görülen davranış problemleri ile anne-çocuk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Kaya, G., Açar, D. ve Güneş, G. (2018). 0 – 12 Yaş çocuklarda problem davranışları olumlu yönde geliştirme süreci. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 31, 167–187. doi:10.30794/pausbed.414802
- Kaya, I. K. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile algıladıkları yönetici liderlik uygulamalarının incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Keleş, D. (2020). *Çalışanların duygusal emek davranışlarının tükenmişlik ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisi: Hizmet sektöründe bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Kocaman, A. (2018). *Özel Eğitim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri İle Sınıf Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kumcağız, H., Demir, Y. ve Karadaş, C. (2017). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki tükenmişliğin yordayıcısı olarak özel eğitime ilişkin öz-yeterlik algısı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 312–324. doi:10.17679/inuefd.341495
- Madigan, D., Kim, L. (2021). Towards an understanding of teacher attrition: A meta-analysis of burnout, job satisfaction, and teachers' intentions to quit. *Teaching and Teacher Education*, 105
- Meral, S. (2010). *Öğretim Elemanlarının tükenmişlik ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması: Amasya Üniversitesi örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Özcan, D. (2019). *Okul müdürlerinin liderliği ile öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin*

- bazı değişkenler açısından incelenmesi: Ankara örneği.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacarettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, T., (2009). *İstenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı ile öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki.* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu
- Pines,A,AronsonE.(1988).Career burnout:Causes and cures. *Free Press*.<https://psycnet.apa.org/record/1988-98289-000>
- Rademacher, A. (2022). The longitudinal influence of self-regulation on school performance and behavior problems from preschool to elementary school, *Journal of Research in Childhood Education*, 36(1), 112-125.
- Sargın, N.(2001). *Çocuk ruh sağlığı.* Nobel Yayın Dağıtım
- Sarıkaya, P. (2007). *Tükenmişlik sendromunun kişilik özelliklerinden denetim odağı ile ilişkisi ve bir uygulama.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sertbaş, N. Çi. (2006). *İlköğretim öğrencilerinde davranış problemleri ve yordayan değişkenler.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Solak, D. C. (2020). *Okullarda farklı kademelerde çalışan öğretmenlerin tükenmişlik ve öz-şefkat düzeyinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Song, Z., Huang, J., Qiao, T., Yan, J., Zhang, X. & Lu, D. (2022). Association between maternal anxiety and children's problem behaviors: A systematic review and meta-analysis, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(17),11106. <https://doi.org/10.3390/ijerph191711106>.
- Şencan, D. (2019). Sınıf öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi, İstanbul.
- Şıklar, E. ve Tunalı, D. (2012). Çalışanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi: Eskişehir Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 75–84.
- Tarkoçin, S. (2014). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-66 aylık çocukları olan ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurma düzeyleri ve davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi,

İstanbul.

- Toplu, N. Y. (2012). *Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Tuzcu, H. (2020). Psikolojik danışmanlarda tükenmişlik düzeyinin çok-yönlü eylemli kişilik özellikleri ve yaratıcı kişilik özellikleri açısından incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tümkiye, S. (2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlikle ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 44, 549–568.
- Türe, M. E. (2008). *Özel eğitim sektöründe çalışan bireysel eğitimcilerin tükenmişlik düzeyleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Ulu, Y. (2018). *Okul öncesi 3-6 Yaş grubu çocuklarının davranış problemleri ve anne-baba tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Usta, S. Y. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarda davranış problemlerinin anne-çocuk ve öğretmen çocuk ilişkileri açısından incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ünlü, N. (2020). *Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki 36-69 ay aralığında olan çocukların davranış problemlerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Vural, D. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocuklarda görülen davranış problemleri ile çocukların iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Publication No. 28243639) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Wang, X., Yin, G., Guo, F., Hu, H., Jiang, Z., Li, S., Shao, Z., Wan, Y., (2021). Associations of maternal adverse childhood experiences with behavioral problems in preschool children. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(21).
- Wink, M., LaRusso, M., Smith, R. (2021). Teacher empathy and students with problem behaviors: Examining teachers' perceptions, responses, relationships, and burnout. *Psychology in the Schools*, 58(8), 1575-1596.
- Yavuzer, H. (2016). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi.

- Yıldız, F. (2021). *Öğretmenlerde tükenmişlik düzeyi ile iş yeri arkadaşlığı ilişkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı: Çocuğun kişilik gelişimi, yetiştirilmesi ve ruhsal sorunları*. Özgür Yayınevi.
- Yumuş, M. (2013). *Okul öncesi eğitimcilerin 36 - 72 ay aralığındaki çocukların davranış problemleri ile ilgili görüşlerin incelenmesi ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yüksel, H. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri, öz yeterlik inançları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Publication No. 28679130) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Yüksel, Z. (2019). *Eşlerin bağlanma stilleri ve evlilik uyumları ile çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

EKLER**Ek 1:Kişisel Bilgiler Formu.****1. Cinsiyetiniz:**

0) Kadın

0) Erkek

2. Yaşınız:

A) 20-30

B) 31-40

C) 41-50

D) 51+

3. Mesleki Kıdem:

A) 0-5 Yıl

B) 5-10 Yıl

C) 10-15 Yıl

D) 15-20 Yıl

E) 20 Yıl ve üzeri

4. Medeni Durum:

A) Evli

B) Bekar

C) Boşanmış

5. Sahip Olduğunuz Çocuk Sayısı:

A) 0

B) 1

C) 2

D) 3

E) 3 ve üzeri

6. Çocuklarınızın Yaşları:

.....
.....
.....

7. Sınıfınızın Mevcudu:

A) 10 ve altı

B) 10-20

C) 20-30

8. Okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik durumu:

A) İyi

B) Orta

C) Düşük

Sevgili meslektaşım,

Aşağıda yer alan bilgileri sınıfınızda gözlemlemiş olduğunuz Davranış Problemlerine sahip olan her çocuk için ayrı ayrı doldurunuz. Araştırmaya katkılarınız için teşekkürler...

Miraç METİN

1. Çocuğun cinsiyeti:

0) Kız

0) Erkek

2. Çocuk kaç kardeş:

A) 1

B) 2

c) 2 ve üzeri

3. Özel duruma sahip bir kardeşi var mı?

A) Evet

B) Hayır

4. Anne-baba birlikte mi

A) Evet

B) Hayır

5. Ailenin sosyoekonomik düzeyi?

A) İyi

B) Orta

C) Düşük

Ek 2: Tükenmişlik Ölçeği Kısa Formu.

TÖ-KF

Bu bir kendini değerlendirme ölçeğidir. **İş ortamınız ve mesleğinizle** ilgili aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Lütfen aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra 7 dereceli ölçeği kullanarak her bir maddenin yanındaki boşluğa size en uygun olan rakamı yazın.

ÖRNEK: 5 1- Yorgun

1	2	3	4	5	6	7
Hiçbir Zaman	Sadece Bir Defa	Nadiren	Bazen	Sıklık	Çoğunlukla	Her Zaman

___ 1- Yorgun

___ 2- İnsanlar İle İlgili Hayal Kırıklığına Uğramış

___ 3- Umutsuz

___ 4- Kapana Kısılmış

___ 5- Çaresiz

___ 6-Çökmüş

___ 7- Zayıf

___ 8- Güvensiz

___ 9- Uyuma Güçlüğü

___ 10- Yeter Artık Dayanamıyorum

Ek 3:Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği.

Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (OÖDSTÖ)

Çocuğun cinsiyeti

- A) Kız B) Erkek

Çocuk kaç kardeş?

- A) 1 B) 2 C) 2 ve üzeri

Özel duruma sahip bir kardeşi var mı?

- C) Evet B) Hayır

Anne-baba birlikte mi?

- A) Evet B) Hayır

Ailenin sosyoekonomik düzeyi?

- A) İyi B) Orta C) Düşük

Aşağıda okul öncesi çocuklardasıklıkla gözlemlenen davranışların tanımları sıralanmıştır.

- Her cümleinin karşısında üç ayrı sütunda “Doğru Değil”, “Bazen Doğru”, “Kesinlikle Doğru ifadeleri bulunmaktadır.
- Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta **sıklıkla** veya **yüksek derecede** bulunuyorsa, “**Kesinlikle Doğru**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.
- Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta daha **az sıklıkla** veya **daha az derecede** bulunuyorsa, “**Bazen Doğru**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.
- Eğer çocuk sizin gözlemlerinize göre cümlede tanımlanan davranışta**bulunmuyorsa**, “**Doğru Değil**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.
- Her cümleinin karşısına sadece bir **X** işareti koyunuz.

		Doğru Değil	Bazen Doğru	Kesinlikle Doğru
1.	Sakince duramaz. Koşturur veya olduğu yerde zıplar.			
2.	Kıvrır Kıvrırdır.			
3.	Kendisinin ya da başkalarının eşyalarına zarar verir.			
4.	Diğer çocuklarla kavga eder.			
5.	Diğer çocuklar tarafından çok sevilmez			
6.	Endişelidir. Pek çok şeyi			
7.	İşlerini kendi başına yapmaya meyillidir. Yalnızlığı sever.			
8.	Çabuk kızabilir. Kafasının taşı çabucak atar.			
9.	Perişan, ağlamaklı veya üzüntülüdür.			
10.	Vücudunda veya yüzünde seğirme, tik ve kişisel özellikler vardır.			
11.	Parmaklarını ve tırnaklarını yer.			
12.	Söz dinlemez.			
13.	Konsantrasyonu iyi değildir, dikkat süresi kısıtlıdır.			
14.	Yeni şeylerden ve durumlardan korkmaya meyillidir.			
15.	Huysuz veya aşırı titizdir.			
16.	Yalan söyler.			
17.	Bu okul yılında çişini ya da kakasını kaçırdı.			
18.	Kekeliyor veya pepeliyor			
19.	Başka bir konuşma bozukluğu var.			
20.	Diğer çocuklara zorbalık ediyor.			
21.	Dikkatsiz			
22.	Oyuncaklarını paylaşmaz.			
23.	Kolayca ağlar.			
24.	Diğerlerini suçlar.			
25.	Kolayca vazgeçer.			
26.	Diğerlerine karşı bencildir.			
27.	Alışılmadık seksüel davranışları var			
28.	Diğer çocukları tekmeler, ısırır onlara vurur.			
29.	Boşluğa bakar.			
30.	Sizce bu çocukta davranış sorunları var mıdır?			

Ek 4: Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu İzni.



BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
 (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAGI

OTURUM TARİHİ
29 Kasım 2019

OTURUM SAYISI
2019-10

KARAR NO 19: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Miraç METİN'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Miraç METİN'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının tarama ölçeklerindeki ad-soyad kısımları çıkarılması koşuluyla, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. ~~Ayşe OĞUZLAR~~ AKLMAZ
 Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
 Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
 Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
 Üye

Prof. Dr. Abdurrahman KURT
 Üye

Prof. Dr. Gülay GÖĞÜŞ
 Üye

Prof. Dr. Alev SİNAR UĞURLU
 Üye

Ek 5: Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama İzin Yazısı.



T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü



Sayı : 86896125-605.01-E.26223049
Konu : Miraç METİN'in Araştırma İzni

31.12.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığının Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Miraç METİN'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu araştırma isteği Miraç METİN'in 25/12/2019 tarihli ve 25752532 sayılı dilekçesi ile bildirilmektedir.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Miraç METİN'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocukların Sergilediği Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu araştırmasını Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım ilçelerine bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının ash okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ek: Okul Listesi (1 Sayfa)

OLUR
31.12.2019

Ekrem KOZ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Adres : Hacıhalıpaşa Mh. Hükümet Cad. No:38
(Yeni Hükümet Köşkü - A Blok) 16050 Osmangazi/BURSA
Telefon No:(0224)445 16 00 - Fax: 445 18 10

E-posta: arge@ilmeb.gov.tr - İnternet Adresi: <http://bursa.meb.gov.tr>

Bilgi İşleri : Engin SEYMEN
AR-GE VE İHİT
(0224) 20 5 25 34

Her türlü gizlilik, sızma ve güvenliği için: <https://www.meb.gov.tr> adresinden İd771-0150-3037-9747-8866 kodu ile kayıt edilebilir.

Ek 6: Ölçek İzin Yazıları



Burhan Çapri burhancapri
27.08.2019 17:47



Kime: miraç m

[Tüm ekleri kaydet](#)



TÖ-KF.doc
33,69 KB



Tükenmişlik Ölçeği (TÖ) Ölçek...
44,35 KB



Tükenmişlik Ölçeği-Kısa Formu il...
704,87 KB

İlgili ölçme aracının kısa ve uzun formlarını ekte gönderiyorum.
Başarılar...

miraç m <

, 27 Ağu 2019 Sal, 14:15 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba hocam ben Miraç METİN 2017 yılı Okul öncesi öğretmenliği mezunuyum şuan Uludağ Üniversitesinde kendi alanımda Yüksek lisans yapmaktayım. Ders aşamasını geçtim ve tezimde Okul öncesi öğretmenlerinin Tükenmişlik düzeyleri ile ilgili bir çalışma yürütmek istiyorum. Eski bir öğrenciniz olarak izniniz olursa sizin geliştirmiş olduğunuz Tükenmişlik ölçeğini kullanmak isterim. Saygılarımla.

Gönderen:

Gönderildi: Monday, September 23, 2019 8:31:02 PM

Kime: miraç m < >

Konu: Re: ölçek izni

Kullanabilirsiniz

nolu telefondan asistanım Aylin Hanım ile ilişki kurun.

Size yardımcı olur.

Pınar Kanlıkılıçer

iPhone'umdan gönderildi

miraç m < > şunları yazdı (23 Eyl 2019 13:14):

Pınar hocam merhaba. Ben Miraç METİN Uludağ Üniversitesinde tezli yüksek lisans yapmaktayım. Tez konum davranış problemlerini içerdiği için sizin çalışmış olduğunuz OKUL ÖNCESİ DAVRANIŞ SORUNLARI TARAMA ÖLÇEĞİ : GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI'nı tezimde ölçek olarak kullanmak istiyorum.

Windows 10 için [Posta](#) ile gönderildi

ÖZ GEÇMİŞ

Adı-Soyadı	Miraç		METİN
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce – Orta Düzey		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme		Kurum Adı
Lise	2009	2013	Kozan Yusuf Baysal Anadolu Lisesi
Lisans	2013	2017	Mersin Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği
Yüksek Lisans	2018	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi
Çalıştığı Kurum	Başlama - Ayrılma		Çalışılan Kurumun Adı
1.	2019	2020	Vardar Anaokulu - Okul Öncesi Öğretmeni
2.	2021	-	Mardin Ömerli Zübeyde Hanım Anaokulu- Okul Öncesi Öğretmeni
Yayımlar:	Doğan, B. & Metin, M. (2019), Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk resimlerine yönelik yaklaşımları ve empati düzeyleri arasındaki ilişki, <i>Academia Eğitim ve Araştırmaları Dergisi</i> , 4(1), 1-17.		

	<p>(Tez Hariç) Kitabı: Geçmişten Günümüze İz Bırakan Kadınlar Başal Handan Asude, Bağçeli Kahraman Pınar, Korkmaz Nimet, Metin Miraç, Türen Şeyma, Demir Fatma, Diktaş Elif, Beki Ezgi, Şanlı Figen, Ulu Derya Nurseven, Ünsal Asude, Yıldırım Zeynep, Demir Huriyenur, Buntürk Türkane, Yayın Yeri: Bursa Uludağ Üniversitesi Basımevi, Editör: Handan Asûde Başal, Pınar Bağçeli Kahraman, Basım Sayısı: 1, ISBN:978-975-6149-94-2,</p>
<p>Tarih İmza Adı-Soyadı</p>	<p>Miraç METİN</p>